

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

65. ÅRGÅNG

13. AUGUST 1953

I N N H O L D :

DETTE NUMMER ER VIET DEN KATOLSKE KIRKES
FEIRING AV 800-ÅRS JUBILEET FOR OPPRETTELSEN
AV DEN NORSKE KIRKEPROVINS

NR.

30
31

NESTE NUMMER KOMMER 31. AUGUST 1953.

VÅRE KIRKER Gudstjenester på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersv. 1.
Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61.
(Prestegd. og Biskopen 42 52 87.)
Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.30: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høymesse m. preken.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.
Soknepresten, tlf. 68 08 68.
Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.
Dominikanerne, tlf. 44 23 24.
Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.

Grofsen kapell, Gladsveg 23.
Prestegården, tlf. 38 02 87.
Kl. 9.30: Høymesse.

Vår Frue Villas kapell,
Ullernchausseen 52, Smedstad (Montebello).
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 8.30: Høymesse.

Lunden kapell, Trondheimsv. 309.
Tlf. 37 78 68.
Kl. 8: Høymesse.

ARENDAL:
St. Fransiskus kirke, Tyholmen.
Soknepresten, tlf. 2209.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

BERGEN:
St. Paul kirke, Christiesgt. 16.
Soknepresten, tlf. 15 41 0.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

DRAMMEN:
St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1.
Soknepresten, tlf. 2019.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

FREDRIKSTAD:
St. Birgitta kirke.
Soknepresten, tlf. 1438.
Kl. 8.15: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

HALDEN:
St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1.
Soknepresten, tlf. 1168.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

HAMAR:
St. Torfinn kirke, Torggt. 113.
Soknepresten, tlf. 1751.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HAUGESUND:
St. Josef kirke, Haraldsgt. 21.
Soknepresten, tlf. 3195.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HØNEFOSS:
St. Theresia kirke, Vesterntangen.
Soknepresten, tlf. 266.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

KRISTIANSAND S.:
St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.
Soknepresten, tlf. 4225.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

LILLESTRØM:
St. Magnus kapell, Halvdansgt. 5.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11.15: Høymesse.

PORSGRUNN:
Vor Frue kirke, Sverresgt.
Soknepresten, tlf. 50 793.
Kl. 7.45: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

STABEKK:
Jesu Hjerte kapell, Nyv. 17.
Soknepresten, tlf. 53 77 35.
Kl. 9.05: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

STAVANGER:
St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.
Soknepresten, tlf. 25 534.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

SYLLING:
St. Hallvard kapell.
Presteboligen, tlf. 9028.
Kl. 9.30: Høymesse.

TØNSBERG:
St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1.
Soknepresten, tlf. 12 238.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

Liturgisk kalender:

SØNDAG 16. AUGUST (12. sønd. etter Pinse): Feiring av Marias opptagelsesfest. Ep. Sirak, 24, 11—20. Ev. Luk. 10, 38—42. **Mandag:** Joakim, Jomfruens far, bekj. (henlagt fra søndag). **Tirsdag:** I oktaven for Marias opptagelse. **Onsdag:** Johannes Eudes, bekj. **Torsdag:** Bernhard, abbed, bekj., kirkelærer. **Lørdag:** Marias rene hjerte.

SØNDAG 23. AUGUST: 13. sønd. etter Pinse. Ep. Gal. 3, 16—22. Ev. Luk. 17, 11—19. **Mandag:** Bartolomeus, apost. Foreskrevet bønn for Hs. Høyærv. Biskopen på årsdagen for bispeviselsen. **Tirsdag:** Ludvig, konge, bekj. **Onsdag:** Zephyrinus, pave, mart. **Torsdag:** Josef Calasanctius, bekj. **Fredag:** Augustin, bisk., bekj., kirkelærer. **Lørdag:** Johannes døperens hals-hugging.

SØNDAG 30. AUGUST: 14. søndag etter Pinse.

ST. OLAV

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersv. 5.
Telefon 42 37 43. Kl. 9—16. Mandag, lørdag:
Kl. 9—13.

Abonnementspris: Kr. 15.00 pr. år; for utlandet
+ porto kr. 4.80. Girokonto nr. 15986.

Abonnement regnes i ekspedisjonen og på ethvert
postkontor.

Annonser må være innsendt innen onsdag aften
uken før utgivelsesdatoen (angitt på 1. om-
slagside).

Dette nummer koster
i løssalg kr. 1,—

NORGE — ROM

1153—1953

JUBILEUMSSKRIFT

800 år siden opprettelsen av
Den Norske Kirkeprovins
Av Øistein Grieve Brodersen.
Kr. 1.50

Nye publikasjoner av
pastor dr. Gerard Vranken
KIRKEARET, skjema i fem farger.
Kr. 0.40.

MESSENS GANG, diagram i to
farger, kr. 0.30.

Katolsk Bok- og Blad Sentral
Akersvn. 5, I, Oslo.

Ny publikasjon

av

dr. teol. J. van der Burg:

BØNNEN FOR DE AVDØDE

Den bibelske lære om et
rensellessted.

44 s. Kr. 1.00.

St. Olavs Forlag, Akersv. 5, Oslo.

FYRINGSOLJE

brukes av

Bispegården
St. Josephs Institutt
Vor Frue Hosp. Nerveavd. } Oslo
St. Dominikus kirke.
Sta. Katarinahjemmet. }
St. Pauls Kirke
Moderhuset } Bergen
Florida Sykehus
Øyenklinikken }
St. Josephs Hospital, Drammen
St. Torfinns Klinik, Hamar
St. Fransiskus Hosp., Hønefoss.

LEGEMIDDEL

Ved B-vitaminmangel —

AFI-B-TOTAL

tabletter

med de viktigste komponenter i B-
vitaminkomplekset i relativt store
doser.

Pakninger à 50, 100 og 250 tabletter.

A-S FARMACEUTISK (AFI) INDUSTRI OSLO

Pave Pius XII. hilser Kirken i Norge til 800-års jubileet i Trondheim

Under jubileumsmøtet i Høyskolens aula 26. juli leste Hans Eminense Kardinal Griffin opp nedenstående hilsen på engelsk fra Den hellige far, og det sier seg selv at denne deltagelse fra Kirkens overhode utløste dyptfølt glede og varm begeistring hos forsamlingen.

To Our Beloved Son Bernard Cardinal Griffin

We have deemed it opportune, Beloved Son, on being informed of your participation in the solemn commemoration of the Eighth Centenary of the Erection of the Catholic Hierarchy and of the Episcopal See of Nidaros (Trondheim), in Norway, to address through you a word of greeting and of encouragement to Our dear children in that country.

Your presence is indeed a happy coincidence, recalling that of the great English Cardinal Nicholas Breakspear (later Pope Hadrian IV), who on that memorable occasion in the year 1153 presided as Pontifical Legate at the National Assembly in the presence of the three Kings of Norway, the Bishops and the representatives of the clergy and laity. The consolidation of the work of his mission by the Cardinal in the months that followed, marked an historical epoch in the glorious history of Norway. From the resultant reform of morals and the decisive impulse given to the life of the country as it emerged from its previous isolation, the effects were soon to be seen religiously, politically, socially and culturally and, with the daring voyages of the intrepid explorers came the establishment, under the authority and encouragement of the Holy See, of the suffragan Sees of Nidaros in Iceland, Greenland, and the Islands of the West.

The inspiration that comes from the recalling of this great historical event should fill Our beloved children in Norway with a sense of legitimate pride as it is brought home to them that are the present-day heirs of this unchanging tradition of the universal Faith which their forefathers, in that glorious age, carried with the Cross of Christ to pagan lands far from the shores of their dear Fatherland. That they may always treasure this greatest of God's gifts and ever give a good example to their fellow citizens by their fidelity to its teachings, is Our heartfelt prayer as We impart to you, Beloved Son, and, through you, to the Bishops, Prelates Clergy and Faithful participating in the sacred functions of this most noteworthy occasion, Our affectionate and paternal Apostolic Blessing.

PIUS PP. XII

From the Vatican, July 22, 1953.

Til Vår elskede sønn Bernhard Kardinal Griffin.

Underrettet om din deltagelse i feiringen av 800-års jubileet for opprettelsen av det katolske hierarki og bispesetet Nidaros (Trondheim) i Norge, har vi funnet det anbragt, elskede sønn, gjennom deg å rette et ord til hilsen og oppmuntring for våre kjære barn der i landet.

Din tilstedeværelse er i sannhet et lykkelig sammentreff, som minner Oss om den store engelske kardinal Nicholas Brekespears (senere Pave Hadrian IV) besøk der, han som ved den minneverdige begivenhet i 1153 i egenskap av pavelig legat førte forsetet på riksmøtet i nærvær av de tre konger av Norge, biskopene og utsendingene fra geistlighet og legstand. Kardinalens grunnfesting i månedene som fulgte av det verk hans sendeferd innebar, ble bestemmende for en hel tidsalder i Norges ærerike historie. Virkningene av den sedenes reform og av den avgjørende impuls som ble gitt til landets liv ved at det ble trukket ut av en hittidig isolasjon, viste seg snart på det religiøse, politiske, sosiale og kulturelle plan; og med de dristige toker uredde oppdagere hadde gjennomført, fulgte opprettelsen av Nidaros' lydbispedater på Island, Grønland og øyene i vest, under Den hellige stols autoritet og tilskyndelse.

Den inspirasjon som minnet om en så stor historisk begivenhet fremkaller, burde fylle Våre kjære sønner og døtre i Norge med en følelse av berettiget stolthet. For dem er gitt å være sin tids arvinger til denne uforanderlige overlevering av den universelle tro, som deres forfedre i hin gyldne æra under Kristi kors bragte til hedenske land, fjernt fra det kjære fedrelands strender. At de alltid må ta vare på denne kosteligste av Guds gaver og til enhver tid gi sine landsmenn et godt eksempel ved troskap mot dens lære, det er Vår inderlige bønn når Vi nå meddeler deg, elskede sønn, og gjennom deg biskoper, prelater, geistlighet og alle troende som tar del i de kirkelige høytideligheter ved denne så minneverdige begivenhet, Vår kjærlige og faderlige Apostoliske Velsignelse.

PAVE PIUS XII

Fra Vatikanet, 22. juli 1953.

TIL DET ÆRVÆRDIGE PRESTESKAP OG TROENDE I OSLO KATOLSKE BISPEDØMMER HILSEN OG VELSIGNELSE I HERREN!

Som dere alle vet, har vår hellige Far, paven, opphøyet vårt kirke-distrikt, tidligere Oslo Apostoliske Vikariat, til eget selvstendig bispedømme. Han har dermed villet anerkjenne den troskap våre troende har vist mot sin Kirke og den innsats de har gjort for å fremme den i vårt kjære fedreland. Han har villet oppmuntre, ære og glede dem og gi dem et særlig bevis på tillit og faderlig velvilje.

Selv om det i praksis ikke medfører større forandringer, så er det likevel et stort skritt fremover mot normale forhold for Kirken i vårt land og en appell til oss alle om å arbeide for at den vokser i hellighet og styrke til beste for land og folk.

I et Apostolisk Vikariat eller Prefektur styrer overhyrden som pavens vikar og i kraft av de fullmakter paven delegerer ham. Det normale er imidlertid at Kirken skal ledes av selvstendige biskoper, selvfølgelig i forening med Kirkens øverste hyrde, paven, og i lydighet mot ham.

Det er denne normale tilstand vår hellige Far har villet innføre da han opphøyde Oslo Apostoliske Vikariat til bispedømme. Dermed får også St. Olavs kirke i Oslo rang av domkirke, med alle de rettigheter som er knyttet til en sådan kirke. Den offentlige proklamasjon om dette vil skje ved en høytidelighet i den nye domkirke på Kristi Konge-fest, 25. oktober.

For personlig å merke denne milepel i den katolske Kirke i Norge har det syntes meg høvelig å endre mitt biskopelige våpen slik at det også minner om Oslo gamle bispedømme fra før reformasjonen: *De tre piler* fra Oslo byvåpen symboliserer St. Hallvards, Oslo vernehelgens, marterredskap, han som ga sitt liv for å forsvare uskyld og vergeløshet mot urett og vold. *Løven* symboliserer Kristus, seierherren: «løven av Juda ætt har vunnet seier» (Joh. Åp. 5, 5). Over disse symboler, som sammen med valg-språket (at alle må bli ett) gir uttrykk for målet vi fortsatt må arbeide for, står Guds mors monogram overstrålet av en stjerne for å peke på at veien til det ekte gudsliv finner vi lettest ved Marias lysende eksempel.

Så vil vi da forene våre krefter og løfte i flokk for at den tro hellig Olav bragte det norske folk, mer og mer blir levende hos oss og alle våre landsmenn til velsignelse for alle og til vår egen evige frelse.

Gitt i Oslo 29. juli, Hellig Olavs festdag, 1953.

† J a c. M a n g e r s,
biskop av Oslo.

Hans Høyærværdighet biskopen vil være bortreist fra 12. august til 25. september. I hans fravær forestår sekretæren, pastor I. Hansteen Knudsen, de løpende forretninger.

Kardinalbesøket

Kardinalens ankomst til Oslo

Presis kl. 19.20 tirsdag aften 21. juli landet det britiske BEA-flyet på Fornebu som skulle bringe til norsk jord «den fjerde kardinal i vår historie». Denne betegnelse har nå med rette festet seg til Bernard Kardinal Griffins navn. Men mon ikke det er «den alltid smilende erkebiskop av Westminster» vi helst ser for oss, når vi heretter ser ham omtalt? Smilende av tydelig glede steg han ut av flyet og besvarte det varme velkommen fra vår nyutnevnte Biskop av Oslo, og dette hjertelige smilet bevarte han gjennom hele det mektige program som ventet ham under Norges-besøket. Den 54-årige kirkefyrste har vel etter hvert lært å kjenne grensene for sine krefter — han har ødslet hensynsløst med dem —, men viljen til å tjene og yte er like urokkelig som da han 47 år gammel som verdens yngste kardinal fikk oppdrag av Paven til, samtidig med sin hyrdevirksomhet, å reise vide om og knytte fredens bånd mellom folk og nasjoner. Trett, men frisk i smilet, fortsetter han ennå denne edle misjon.

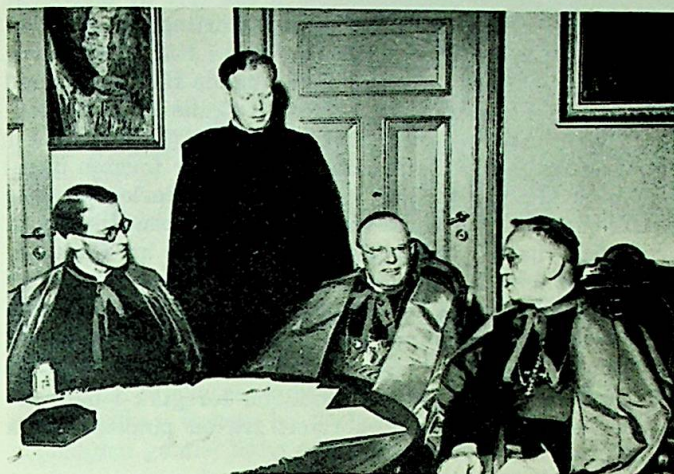
Fra Fornebu: Kardinal Bernard Griffin, erkebiskop av Westminster, kirkejubileets høye gjest, bilses velkommen til Norge av biskop dr. Mangers. Øvrige på bildet: Jubileumskomiteens form. pastor I. Hansteen Knudsen og pastor Lowry. — Fra Utenriksdepartementets protokolltjeneste møtte sekr. Onsager og fra den britiske ambassade ambassaderåd Barker og bandelsråd Goodden. — Fremmøtet var ellers stort.

Første heldagsprogram

Onsdag morgen etter messen i Biskopens kapell ble programmet gjennomgått som ventet den høye gjest både i Oslo og i Trondheim. Kl. 11 ble Hans Eminense, ledsaget av biskop Mangers, sin sekretær monsignore Worlock og pastor Hansteen Knudsen, mottatt i audiens hos H.M. Kongen etter i forsalen å ha underholdt seg med hoffsjef Broch, hoffmarskalk Smith-Kielland og overadjutanten rittmester Frøystad. Hans Majestets elskelighet og sprudlende vidd etterlot et sterkt inntrykk hos kardinalen. Bare på ett punkt slo deres hjerte i motsatt retning: Kongens for *The Navy*, kardinalens for *The Air-Force!*

og jubileumsfeiringen i tekst og bilder

Fra pressekonferansen i Bispegården:
Kardinalen mellom biskop Mangers og sekretæren, monsignore Wolrock (l. v.); i bakgrunnen pastor Hansteen Knudsen.

Kl. 13 var tillyst pressemottagelse i Bispegården. Hans Eminense hilste på hver enkelt av de fremmøtte pressefolk og uttalte sin glede over å møte slik interesse for sin store landsmann, kardinal Brekespeares verk. Han hadde nettopp hatt det privileg å hilse på landets Konge, nå så han med forventning dagene i møte da han skulle reise gjennom store deler av hans land!

Kl. 13 ga den britiske ambassadør Sir Michael Wright og Lady Wright en lunsj for kardinal-erkebiskopen av Westminster og en rekke andre gjester.

Om ettermiddagen gikk turen til Sylling og Hønefoss, der kardinalen begge steder fikk en hjertelig mottagelse med søstrene som vertskap. Bilturen langs Tyrifjorden foregikk i regn, som fikk den spirituelle kardinalen til riktig å småerte sitt følge med refrenget «How splendid is the Norwegian summer!»

Høytidsdag i Oslo

Torsdagen opprant med et vær som Meteorologiske hjalp oss så godt de kunne med, og dermed være alt sagt. Det forenklet kardinalens program — sightseeing i Oslo omegn bortfalt av seg selv. Men et høyst hjertelig møte

med Oslo bys ordfører Brynjulf Bull i Rådhuset og påfølgende omvisning ble for kardinalen et kjært minne. I motsetning til sin landsmann og trosfelle Evelyn Waugh lot erkebiskopen av Westminster til å være ganske inn tatt i vår hovedstads yngste stolthet, omenn han vel fant statuen av Modestia noe malplisert! På ordførerens innbydelse satte han sitt navn i Den gygne bok.

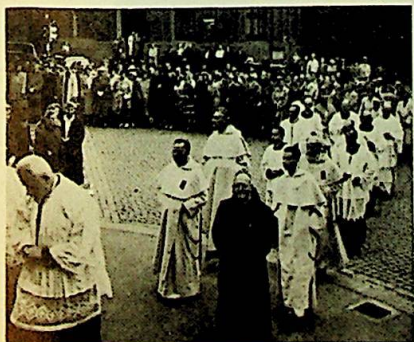
Kl. 17 ga St. Josephsøstrene en stilfull middag til ære for kardinalen på St. Josephs Institutt. Gjester var alle i Oslo tilstedeværende geistlige, medlemmene av St. Olavs syndikat, og form. for St. Olavs Forbund, W. Fiala. Biskop Mangers og kardinalen utvekslet hilsmingstaler, der meddelelsen om at Oslo Apostoliske Vikariat ved pavelig forordning var blitt opphøyet til selvstendig bispedømme, ble poeng til øket feststemning.

Kl. 19 skulle andakten i St. Olavs kirke finne sted. Folksomt som på en Kristi-legemsfest i kirke-strøket. Oppklaret vær, ønskevær for en prosesjon! Først kom preste-prosesjonen med biskop Mangers til slutt — til sammen 27 geistlige fra 8 forskjellige land. Så kom kardinalen i sitt purpur, bak korsbærer og ledsaget av sin sekretær, mens en prest bar cappa magna-slepet. Ved inngangen ble kardinalen mottatt av Hans Høyerverdighet biskopen og de tre rådsmedlemmer, sogneprestene Sund og Gorissen og pater Vanneufville, O.P. Kirken var

Kardinal Griffin lykkønsker den nyutnevnte Biskop av Oslo.

Fra prosesjonen til St. Olavs Kirke, Oslo:
Først preste-prosesjonen, dernest Kardinalen. T. b. kneler Kardinalen og kysser korset ved inngangen til kirken.

overfylt, og det var som å oppleve inntoget til en ekte romersk kirkelig feststund da under tonene til Renners «Ecce Sacerdos Magnus», utført av kirkekoret, Kirkens primas for England og Wales i sitt ærverdige kardinalskrud skred opp mot koret til vår egen lille domkirke. Etter tilbedelsen tok kardinalen plass på tronstolen, og sogneprest dr. Sund, Tønsberg, fremførte på norske katolikkens vegne en varm vilkomsthilsen på engelsk til kirkejubileets høye gjest. Men kanskje mest lydhør var forsamlingen da han kunngjorde den gledelige nyhet om det nyopprettede bispedømme, med vår kjære Overhyrde som den første katolske *Biskop av Oslo* siden Reformasjonen. Iført sine pontifikalier intonerte nå kardinalen takkehymnen «Te Deum», som ble fortsatt av kor og kirkelyd. Ved den sakramentale velsignelse, som ble lyst av Hans Eminense, var han assistert av sogneprestene Sund, Fischedick, Oslo, og v. d. Burg, Stavanger. Seremoniene ble ledet av monsignore Worlock og pastor Lowry. Under Rolf Østbyes postludium forlot geistligheten med kardinalen i cappa-magna kirken i prosesjon.

Den etterfølgende mottagelse skulle ha funnet sted i Prestegårdshaven. Men det sterke regnet om ettermiddagen fremtvang en endring. Det var igrunnen skade. En hadde alt klart til en stilfull friluftsramme. Familien Galligani hadde skjenket en rad dekorative marmor søyler til oppstilling, den peruanske ministerfrue, Madam Correa, hadde i dagevis forberedt blomsterutsmykningen, og billass med planter fra Slottets gartneri var stillet til disposisjon for tilstelningene på Instituttet og i Prestegårdshaven. Takket være ministerfruen, søster Fidelis og hr. Francis Fiala fikk man i en fart innredet foreningslokalet i Akersveien 5, til en høvelig «tronsal». En tettpakket sal ventet Hans Eminense kardinalen, som, flankert av Hs. Høyærverdighet og monsignore Worlock, fikk seg forestilt hver enkelt som kom fram etterat medlemmer av Corps Diplomatique og en rekke innbudte hadde vist sin hommage, og lille Randi Børresen yndefullt hadde overrakt en rosenbukett i Kirkens gul-hvite farger med britisk-norske nasjonalbånd. — I foyeren ble servert forfriskninger, og hvorfor skulle ikke stemningen være høy etter dette personlige møte med en så fremstående og faderlig enkel Kirkens mann?

Da ettermiddagens gjester på St. Josephs Institutt etter andakten og mottagelsen atter kunne samles der sammen med kardinalen, var også biskop Suhr av København med følge kommet til stede. For øvrig hadde han sittet i sin bil på hjørnet av Kurbadet og med sitt fule blink i øyet fulgt prosesjonen ut av kirken for så å more seg over å kunne si: «Hvor I ja var flinke!»

Fredag morgen sto tre biler klare utenfor Bispegården i Akersveien, alle generøst stillet til disposisjon for Trondheimsferden. Biskop Suhr sluttet seg med sin og sitt følge til de to andre biler, den ene ført av disponert Rudolf Galligani, den andre etter stortingsmann C. P. Wrights oppdrag av sekretær Gretland i K.N.A. (Det var et sår i gleden at stortingsmannen hadde fått legeforbud mot å ta del i arrangementene, han skulle bl. a. ha ledsaget kardinalen og introdusert ham ved jubileumsmøtet i Høyskolens aula.) I kardinalens følge var foruten ovennevnte selvfølgelig biskop Mangers, mgr. Worlock, videre prioren for San Girolamo-klosteret i Rom, benediktineren p. Jerôme, hr. W. Fiala (som sammen med hr. Galligani og på vegne av St. Olavs Forbundene filmet de forskjellige deler og innslag i jubileumsfeiringen), samt Father Bede ved S. Onofrio i Rom og formannen i Jubileumskomiteen.

Hele turen fra Oslo til Trondheim foregikk i det herligste vær, og prikkfritt, bortsett fra en punktering på Støren.

Første opphold var på Hamar. Ved St. Torfinns kirke-dør ble kardinalen og følge tatt imot av sogneprestens stedfortreder, dominikanerpater H. Rieber-Mohn og noen fra menigheten. Etter kirkebesøket hilste kardinalen på Carl-Borromeussøstrene, som ga lunsj for selskapet der p. Rieber-Mohn på velformet engelsk ønsket Hans Eminense velkommen til «byen ved sjøen» (se billedtekst). Turen gikk siden til Domkirkeodden med omvisning av konservator Bleken-Nilssen og p. Rieber-Mohn.

Et intermezzo som ikke kunne ha vært mer vellykket, var besøket i Sigrid Undsets hjem, Bjerkebæk, ved Lillehammer. Dikterinnens sønn, Hans Undset Svarstad og frue hadde arrangert en nydelig mottagelse, med utveksling av taler og med omvisning. En fornemmet den ånd som her hadde lyst opp mellom bøker og kunst i de lafede, vakre stuer, — her Husfruen av Bjerkebæk hadde skapt sine udødelige mesterverker. Ennå sto alt pietetsfullt urørt, og i skrivemaskinen sto et halvskrevet ark av et essay over engelskmannen Edmund Burke (som for hundre år siden kjempet i Underhuset for opphevelsen av særloven mot katolikkene), og det siste ordet hun hadde orket å fullføre var typisk nok det som sa henne så meget: *landet!*

Med et hjertelig farvel med Bjerkebæk-folket sattes Golå som neste mål. Vel framme før mørket falt på, fant man her i Golå Turisthotell et godt sted for natten, og

«... Jeg ønsker Deres Eminense velkommen til denne byen ved sjøen, hvor kardinal Brekespear en gang i kraft av sin brennende byrde-omsorg og bemerkelsesverdige statsmannskunst la fundamentet til en høyt utviklet kristen-katolsk livskraft og -livsutfoldelse.

Et eneste blick ben mot de sørgmodige merker etter denne livsutfoldelse i Midtaldrens Hamar, ben mot denne katedral i ruiner, er nok til å overbevise oss om at den norske katolisisme i den tid på en gang var genuin nordisk sivilisasjon og genuin katolsk universalitet.»

Hans Undset Svarstad ønsker Kardinalen velkommen til Bjerkebæk. I feltet t. h. viser vertskapet gjestene omkring i Sigrig Undsets hjem.

for messer og «fellesfrokost» neste morgen. På Dombås Turisthotell fikk Hans Eminense behagelig føling med norske multer (de vokser også i Skottland!), og på Kongsvold Fjellstue forevist et middelaldersk alterskap restaurert av verten, hr. Holaker.

Med den gamle, halvt tilgrodde Vårstien slyngende seg høyt oppe over dagens alfarvei — stien som Kristin Lavransdatter også vandret på sin pilgrimsgang til Nidaros — og med de mektige fjelldrag langs Driva som momenter til meditasjon, bar det inn i Trøndelagens herlige dalfører. Et mektigere preludium til det som ventet vår hedersgjest i den gamle erkebiskops-stad, kunne neppe bys enn denne betagende naturkomposisjon.

I jubileumsbyen

Hvis De med krav til objektivitet vil vite hvilken ånd som rådet under jubileumsfeiringen i Trondheims by, kan dette fragment av fylkesmann Ivar Sjønes' tale på vegne av de innbudte honoratiores ved festmiddagen i Handelsstandens hus søndag etter pontifikalmessen tjene som illustrasjon (her fra engelsk):

«Vi opplever nå store og forunderlige dager i Trondheim og i Trøndelag. Vi ser det gamle Krist-kirkens, Hellig-Olavs og pilegrimenes Nidaros med dets enorme åndelige makt. Hellig-Olav åpnet en ny epoke. Med sin kamp for kristendommen la han grunnlaget for kristen tro og kristne seder, der hedenskap og barbari forut hadde rådet. Hans arbeid ble fortsatt av andre, som i

hans ånd bygget opp den senere kirkelige administrasjon. Men onde og harde tider kom, merket av bitter og uforsonlig åndsstrid. Når ordenes makt ikke strakk til, grep iver og fanatisme tømmene, og midler som vi holder for uverdige og som bragte både sorg og skam, ble flittig tatt i bruk.

Det står ikke til oss å dømme. Vi ser kampen for åndelig og jordisk makt gjennom historiens løp i lyset av de forskjellige tidsaldre, og vi forstår det da bedre. Men fremskritt er skjedd i åndsverdenen. Mennesket har utviklet og styrket viljen og evnen til toleranse. Mennesket har øket evnen til å se over grenseskjellene, over bokstavelige og åndelige grenseskjell. Menneskene og nasjonene har kommet hverandre nærmere og har lært hverandre bedre å kjenne. Nødvendigheten av samarbeide har utjevnet kontroverser, et samarbeide preget av forståelsen av de evige plikter som er pålagt mennesker av sann kultur.»

Dette er verdig tale av en kulturens mann. Besvarte vi ved vår feiring med den samme ånd? Det er vårt inderlige håp at vi gjorde det! Ett står fast: Trøndelags og Trondheim bys myndigheter og befolkning la grunnen slik til rette for oss, som den historiske bakgrunn ga muligheter til. M.a.o. den katolske feiring av 800-års jubileet for verket i 1153 var hos trønderne imøtesett med den ånd som deres høyeste tjenestemann så fremragende tolket: en begivenhet med gjensidige forventninger og forpliktelser.

Atter en kardinal i Nidaros

Forsinket av en punktering på Støren — hvilket skapte kirkehistorie på dette lille sted — kom kardinal Griffin og hans følge til Trondheim noe senere enn beregnet.

Kardinalen og biskop Mangers reiseklare utenfor Golå Turistbottell en tidlig morgenstund.

Ved Kardinalens ankomst til Trondheim der han bodde på St. Elisabeths Hospital. Bak Kardinalen ses biskop Subr og mgr. Wember.

Fra omvisningen i Domkirken under ledelse av arkitekt Gerhard Fischer, foran t. b. Bak ham sees domprost Fjær, pastor Sund og fransiskanerpater Leo van Eckeren.

Men de mange som ventet på gårdsplassen til St. Elisabeths Hospital holdt traust ut. Her bodde eller hospiterte samtlige tilreisende geistlige og ordenssøstre, og alle ville jo være med og få det første blick av kardinal Brekespears landsmann og rangslike. Som representant for vertskapet, våre tre Overhyrder, bød Nord-Norges apostoliske prefekt, mgr. Wember og lokalkomiteéns formann, pater S. Hünen, jubileets hedersgjest velkommen til hus. Det var en stille høytidsstund da prestene og søstrene i slik ekte ærbødighet gikk fram og knelende kysset kardinalens ring. Synd bare for de mange som hadde ventet så lenge på denne stunden, at tiden ble for knapp, for bare om noen minutter skulle den offisielle omvisning finne sted i Domkirken.

Besøket i Nidarosdomen ble avkortet av hensyn til kardinalen, som ikke bare hadde en lang reise bak seg denne dagen, men også et krevende program foran seg. Kardinalen og hans følge ble mottatt av domprost Fjær, arkitekt Gerhard Fischer og frue og konservator Marstrander. Ledsaget av de øvrige førte arkitekten Hans Eminense rundt kirkebygget og siden inn i denne vår gamle vidunderlige nasjonalhelligdom, hvis eldste deler går tilbake til tiden umiddelbart etter erkebispesetets opprettelse i 1153. — Dessverre rakk man ikke å besøke den kirkehistoriske utstilling i erkebispegården, da en pressekonferanse skulle undavgjøres før den høytidelige mottagelse av kardinalen kl. 20 utenfor St. Olavs kirke ved Elgeseter bro.

Mottagelsen utenfor St. Olavs kirke

Iført den fotside høyrøde kardinalkappe og den røde hatt og under tonene til F. Mendelssons «Prestenes inntogsmarsj», spilt av Divisjonsmusikken, kom kardinal Griffin til dette første møte med jubileumsfolket i Trondheim. Han ble mottatt av biskop J. Rùth, Apostolisk Vikar for Midt-Norge. Blant de fremmøtte såes også byens ordfører, J. Aae. Kardinalen inntok sin plass på

det stilfullt lagte podium på gressmatten utenfor kirkedøren, og var flankert av biskop Rùth, biskop Suhr, mgr. Wember på sin høyre side og biskopene Mangers, Cobben og Nelson på sin venstre. I sin velkomsthilsen på engelsk ga biskop Rùth uttrykk for den store glede og ære det var for oss alle å se Hans Eminense her i Trondheims by som hedersgjest ved dette historiske jubileum. Kardinalens nærvær var selv en begivenhet stor nok til å bli historisk minneverdig; hans høye plass i Kirkens styre, hans nasjonalitet og person sto for så meget av det som for Kirken i Norge gjennom seklenes gang har hatt grunnleggende verdi. Biskopen nevnte de forskjellige momenter og bånd som knyttet og knytter Norges gamle og nye katolske historie til Englands, og understreket hva det betød for oss alle og for dette jubileums gjennomføring og gagn at et medlem av Det hellige kollegium hadde villet komme og ta del og at dette medlem nettopp var Kirkens primas i England og Wales, det land som hadde gitt Kirken og Norge en kardinal Nicolaus Brekespear.

Kardinalens svarhilsen

Deres eksellenser, høyærverdige og velærverdige geistlighet og alle her til stede!

Jeg er dere dypt takknemlig for den vennlige mottagelse dere har gitt meg her denne aften. Å komme til disse festligheter i Trondheim er meg en kilde til sann glede, både fordi alle engelskmenn deler Deres stolthet og glede ved tanken på den store kardinal Nicholas Breakspear og fordi hans verk i Norge har hatt varig verdi, likesom også Deres takknemlighet mot ham er forblitt varig. Som erkebiskop av det bispedømme hvor han ble født er jeg særlig stolt over å være blitt innbudt hit i dag. Gjennom sin hengivenhet til Deres sak oppnådde han å bli kalt «alle nordmenns venn», og jeg forsikrer at det er en betegnelse jeg og alle engelske katolikker skulle ønske å dele med ham.

Jeg gleder meg til å være sammen med dere i disse dagene ved feiringen av det høye jubileum og takker foreløpig for det velkommen dere har gitt meg. På vegne av hierarkiet og katolikkene i England og Wales frembærer jeg mine hjerteligste gratulasjoner. Jeg uttrykker min særlige glede over at Oslo Apostoliske Vikariat er blitt opphøyet til et bispedømmes status, og jeg benytter

Kardinalen ankommer til mottagelsen, flankert av biskopene Rùth (t. v.) og Mangers.

JUBILEUMSSØNDAGEN

I prosesjon til Høyskolen

«En katolsk prosesjon fordrer solskinn og varme. Først når disse naturlige goder er til stede, kan vi danne oss et bilde av den sentrale plass slike opptog har i katolske land. I dag var rammen ideell. Lysende blå himmel, vindstille og en masse mennesker som dannet espalier langs Elgeseter bro og veien videre opp mot Høyskolen.» Det er pastor Sverre Riisøen, Morgenavisens (Bergen) utsendte medarbeider til kirkejubileet som skriver dette i sin sympatiske omtale av søndagens høytideligheter. Og det er så sant — det gode vær ble Guds egen gave til både denne og de følgende dagers feiringer, og vi kan ikke være takknemlige nok for det.

Prosesjonen er skildret i tekst og bilder på oppslags-sidene. Og bilder kan her fortelle mer enn ord. Det var en storhet over den som måtte gripe alle som tok del eller de tusener av trøndere og tilreisende som var øyenvitne til den. Hvor mange katolikker tok del, kan ikke sies med nøyaktighet. Men iallfall var de 400 stevnemerker i burgunderrødt silkebånd med gulltrykk glatt strøket med uten at på langt nær alle fikk skaffet seg det. Tallet kan forsåvidt ligge nærmere de 500 — til arrangørens behagelige overraskelse. Her var tilreisende fra en lang rekke land, fra Sverige, Danmark, Finland, England, Frankrike, Holland, Belgien, Tyskland, Sveits, Østerrike, Italia, ja, også Polen og U.S.A. hadde sin representanter. Innslaget av geistlige var også internasjonalt, og ved siden av våre tre norske Overhyrder, jubileets verter, biskopene Mangers og Rùth og prefekt Wember, sås biskopene Suhr, Cobben og Nelson, fra henholdsvis Danmark, Finland og Sverige. Av utenlandske prelater kan nevnes monsignorene Assarson fra Hälsingborg, Mund fra Aachen, og Schaller fra Sveits. Videre noteres prioren for det kjente San Girolamo-benediktinerkloster i Rom, père Jerôme og provinsialen for Picpus-patrene i Midt-Norge. Sammen med rekken av våre egne prester fra de tre kirkedistrikter og de mange tilreisende som ikke ovenfor er nevnt, kom det samlede kleresi opp i et tall mellom 40 og 50! Alle våre herværende søster-ordener var tallrikt representert, St. Josephs-søstrene endog med sin generalpriorinne fra Rom i spissen. Mange savnet nok Antoniusøstrenes drakter i bildet, men «prestegårdssøstrene» og mange med dem i Oslo måtte vel bli på sin post etter alt strevet i dagene forut.

I spissen for prosesjonen gikk flaggborgen med Olavsfanen i midten, og bak flaggborgen skilte en kontingent av belgiske speidere seg ut i den friske ungdomsskaren. Men kjernen i det vakre tog dannet selvfølgelig alle de kvinner og menn som var kommet til jubileumsbyen fra våre menigheter landet over. Tanken på de personlige ofre som kan ligge bak en slik oppslutning, er nok til i søndagens bilde fra Elgeseter bro til Høyskole-bakken å se hvor trosgløden og kjærligheten til Kirken er levende hos norske katolikker.

Bakerst i bildet kom han som i dag og gjennom alle dagene «bar» jubileet: Bernard Kardinal Griffin. Hans helse tillot ham ikke vandringen til fots. Sekretæren ba om en åpen bil, og hr. disponent O. Korsnes tilbød seg galant å kjøre byens høye gjest i sitt ualminnelige representative og til anledningen høvelige kjøretøy. En kardinal er prins av Kirken; dette skjønte på

Fra mottagelsen. Ovenfor bilser biskop Rùth Kardinalen velkommen til Trondheim og jubileet.

Kardinalen fremfører sin svarbilsen.

også anledningen til å si hvor glad jeg er over at dere her i Trondheim nå har fått en Apostolisk Vikar. Alt dette innebærer en anerkjennelse av Deres arbeide for Kirken, og viser spesielt hvilken hengivenhet Den hellige far nærer overfor Deres kjære fedreland. Vi vil her gi løfte om *vår alles* hengivenhet overfor *ham* idet vi gleder oss over den misjon hans store forgjenger Hadrian IV utførte. Måtte Gud se ned til Deres feiringer og velsigne Deres iver og arbeide for Kirken!

«Vi elsker vår Kirke den gamle» ble sunget unisont etter talen. Kardinalen gikk så inn i kirken til tilbedelse, mens forsamlingen utenfor sang «Adoro te devote», ledsaget av Divisjonsmusikken. Fra kirkedøren meddelte senere Hans Eminense velsignelsen, og mottagelsesprogrammet ble avsluttet med et musikknummer.

Lørdagsaftens høytidelighet innvarslet de følgende to dagers feiringer verdig og inntrykksfullt og under ideelle værforhold.

Om aftenen og til langt på natt var de stille helter i sving for å legge alt til rette for neste dags hovedpost: Pontifikalmessen. På Høyskolen skulle aulaen «forvandles til en basilika» under Rolf Sands dyktige hånd; mgr. Wolrock og pastor Lowry skulle instruere i seremoniellet og pater Patfoort og Rolf Østbye finpusse korsangen. Fra arrangementskomiteens hovedkvarter på St. Elisabeths Hospital skulle pater Hünen ennå mestre hundrer av krav, og søstrene gjøre sakrestanarbeide for et 40—50 tall prester. Men de som virkelig hadde det hardt var innkvarteringskomiteens medlemmer med hr. Klingenberg i spissen, sekundert av Alfred Schjelderup. Hadde ledelsen her i ukene forut stått overfor vanskelige problemer, så ble disse denne lørdagsaften ytterligere tilspisset, og neste kveld, bl. a. på grunn av innsiget til Statskirkens feiringer hakk i hæl, likefrem uovervinnelige. Jubileumskomiteen ber herved dem som berøres av dette om overbærenhet. Det var ikke innkvarteringskomiteens feil at det ble svikt i plassene. Den har gjort en beundringsverdige, utrettelig innsats!

Biskop dr. Mangers preken ved pontifikalmessen

Kristus Jesus er selve hjørnesteinen som holder sammen hele bygningen så den vokser til et hellig tempel i Herren.

(Ef. 2. 20—21.)

Deres Eminense, Deres Eksellenser, Høytelskede i Herren.

V i har i dag samlet oss her i Norges gamle metropol for med takk til Gud å minnes den store velgjerning som han gjennom sin Kirke gjorde mot Norge for 800 år iden. Denne velgjerningen, opprettelsen av den norske kirkeprovins, var så stor og satte så dype røtter i Norges jord at landets historie, dets oppblomstring, storhet og enhet ikke kan forklares uten den. Ja, ennå den dag i dag lever den i det norske folks bevissthet som den grunnleggende faktor for landets selvstendighet og egenart.

Den gang sendte Kirkens øverste hyrde, paven, den engelske kardinal, Nikolaus Brekespear, til Norge for å fullføre dette betydningsfulle verk. Og i dag, 800 år etter, har vi igjen den ære og glede å ha blant oss en kardinal av den samme hellige katolske Kirke og av det samme land som kardinal Brekespear tilhørte og som sendte de første misjonærer til Norge.

(Henvendt til Kardinalen:)

Your Eminence, eight hundred years ago a Cardinal of the Holy Roman Catholic Church was present here as the messenger of the Pope to establish the hierarchy in Norway. Today we have the great honor and immense joy to have among us another Cardinal of the same Holy Church and of the same glorious nation as Cardinal Brekespear: Your Eminence, Cardinal Archbishop of Westminster.

We all know the great interest Your Eminence feels for Norway, our dear people and the progress of our Holy Church in this beautiful country. We not

sin måte nok den jevne trønder — og også den sobre presse —, og som nordmann kunne en bare være kry over den holdning av urbanitet og ærefrykt som alle viste overfor det prosesjonen representerte av «Alt til Guds ære», fra de flagrende korsflagg i solbrisen, til det syngende fotfolk og de tøffende hestekrefter på asfalddekket. (En annen sak er det at Aftenpostens utsendte kriminal-reporter, Krohn, etter sin reportasje å dømme, har fått exhausten i nesen og ut fra dette eneste oppfattede sanseinntrykk under tre dagers feiring, avlevert og funnet gehør for sin «dekning» i landets største avis!)

Den øverste delen av ruten, der prosesjonen svinget opp foran platået, var innrammet i en folketrengsel som kunne føre tankene hen på en 17. mai, men togets karakter bidro til at følelsen av sakral høytid ikke for et øyeblikk forlot bildet.

(Referatet fortsettes s. 192.)

only extend to you a hearty welcome and greet you as our friend and we honor you as the Holy Father's representative who carries on the work accomplished by Cardinal Brekespear: we honor you as the living symbol of the continuity and undying strength of our Holy Church.

H øytelskede i Herren, det verk kardinal Brekespear den gang fullførte rekker langt videre enn de 400 år da erkebiskopene fra Nidaros ivaretok Kirkens tarv i Norge og var den sikreste garanti for landets enhet og selvstendighet.

Selvfølkelig tenker vi i dag på disse 27 erkebiskopene som sammen med biskopene i Oslo, Bergen, Stavanger, Hamar, Island, Færøyene, Grønland, Orknøyene, Suderøyene og Man i 400 år styrte Norges Kirke, disse menn som kjempet for fred, frihet og rett og vernet folket mot overgrep, men som fram for alt forkynte Evangeliets glade budskap som løfter sinn og hjerte opp mot det høye og gir livet mål og mening.

Vi tenker på det rikt pulserende kristenliv som den gang blomstret her i Nidaros og som gikk ut fra den strålende katedral, omkranset av 14 andre helligdommer som av like så mange funklende edelstener. Vi tenker på de praktfulle seremonier og gudstjenester som fikk folk til å glemme strev og slit og ga det en forsmak på de evige lovsanger i den himmelske Herlighet.

Og vi må tenke på de utallige skarer som fra de nordiske land, ja hele Europa, i disse århundrer, år etter år, med sang og bønn dro til hellig Olavs grav og reiste hjem igjen, lettet og trøstet og styrket, fylt med nytt mot og ny vilje til å leve et liv i samklang med Guds vilje og Evangeliets krav.

Det er ikke vår mening å istemme en klagesang over at så megen storhet og skjønnhet er falt i grus. Nei, for disse storhetsdager kaster enda sitt lys over vår tid og forteller om de uvurderlige verdier som vår sivilisasjon har Kirken å takke for, verdier som ennå i våre dager er verdens sikreste redning fra nyhedenskap og materialisme. Det som falt i grus, var tross alt noe menneskelig, en ytre ramme, og derfor undergitt tidenes storm. Tanken og ånden som lå bak verket, lever og kan ikke dø.

V el var det en mørk dag for Norge da den siste erkebiskop, Olav Engelbrektson, april 1537, måtte dra i landflyktighet og overlate landet og Kirken til fremmed voldsheredømme. Men det var hans faste vilje å vende tilbake, om ikke i egen person, så dog i den Kirke som han representerte og som han visste ville overleve alle omveltninger.

Og han er vendt tilbake. Kirken lever opp igjen i Norge: i alle større byer fra Hammerfest i nord til Halden og Kristiansand i sør reiser atter katolske kirker seg. Klokkene kaller atter til den samme katolske gudstjeneste som hellig Olav pleide å overvære. Og den tro han en gang brakte det norske

folk er atter blitt det faste holdepunkt i livet for mange nordmenn. Kardinal Brekespears verk som ga støtet til blomstrende kristenliv og som fikk de første erkebiskoper, særlig Eystein, til å ta fatt på bygningen av Norges store helligdom, lever opp igjen til velsignelse for land og folk.

Stat Crux dum volvitur orbis: Korset står mens jorden dreier seg. Det står høyt hevet over tingenes forjengelighet og omstråler uten opphør folkene med den velgjørende glans av de evige sannheter. Slik står også Kristi Kirke som er grunnlagt fra Korset og i Korset. Den er virkeliggjørelsen av Kristi grandiose yppersteprestelige ønske om å gi seg selv til menneskene, gi dem sitt liv og løfte dem opp til det guddommelige, til samfunn med Gud. «Kristus Jesus selv er hjørnesteinen som holder hele bygningen sammen, så den vokser til et hellig tempel i Gud.» Derfor er den udødelig, alltid den samme som også dens budskap alltid er det samme. Hverken tid eller kamp, hverken angrep eller nederlag kan knuse den: Helvetes makter kan ikke vinne over den: Non praevalent.

Høyskolens aula var en høyst brukbar basilika!

Mange mennesker ser i Kirken bare den ytre ramme: den underbare oppbygning av hierarkiet og de dogmatiske læresetninger, og de står gjerne i dyp beundring foran denne herlige fasade. Men de formår ikke å trenge inn i Kirkens indre struktur, i Kirkens indre liv, i Kirkens egentlige vesen.

Kirkens indre vesen er at den er Kristi mystiske legem, Kristi hemmelighetsfulle forening med sjelene gjennom sakramentene og nåden som meddeler hans liv til oss. I den ytre fasade kan det være og er det skjønnhetspletter som skyldes den menneskelige ufullkommenhet og skrøpeligheit, men som ikke på noen måter rører ved Kirkens indre vesen, det guddommelige liv som Kristus lar tilflyte sjelen gjennom sin Kirke.

Det er trangsynt å dømme Kirken utelukkende etter den ytre fasade og de ytre lyter den kan være befengt med. Det er en skjebnesvanger feiltagelse å stille seg avvisende overfor Kirken eller ville skille

seg fra den av den grunn. Det er å stenge seg selv utenfor de livskilder og det livgivende kretsløp som går ut fra Kristus gjennom hans mystiske legem.

De som i Kirken bare ser det ytre: et godt organisert samfunn, et klerikalt hierarki, et rettsapparat med lover og forskrifter osv., kan aldri forstå den indre sammenheng mellom Kirkens autoritet og Guds vilje, og vil derfor i lengden heller ikke bøye seg for Kirkens avgjørelser. Ja, selv om de hadde en klar overbevisning om Kirkens guddommelige sending og om hierarkiet som guddommelig institusjon, men ikke formådde å trenge inn i Kirkens innerste vesen og leve med den Kristi guddommelige liv, så ville de sluttelig føle seg fremmed og rotløs i Kirken.

Det er ikke tvil om at hovedårsaken såvel til alle skismaer og heresier som også til massenes frafall og likegyldighet er denne overfladiske betraktning av det menneskelige i Kirkens fasade og mangelen på forståelse av Kirkens indre vesen. Det er ennå i våre dager både Kirkens og menneskehetens ulykke at så mange kristne hefter seg ved dette ytre, dette menneskelige, men ikke fatter det vesentlige, det guddommelige, ikke lever, tenker og ånder ut fra Kirkens indre liv, Kristi guddommelige liv.

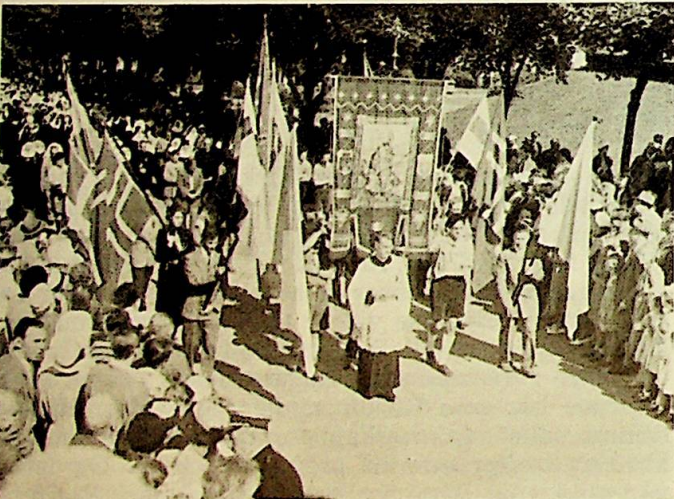
Men misforstå meg ikke, høytelskede i Herren: Kirkens ytre organisme er — etter Guds plan — like så viktig, ja vesentlig for den guddommelige nådestrøm som legemet er vesentlig for sjelens liv og virke her på jorden. Og vi elsker vår Kirke, Kristi Kirke, med dens hierarki og dens underbare organisasjon nettopp fordi Kristus vil at hans blod, hans liv, hans nåde skal strømme gjennom den til alle som er lemmer på hans mystiske legem. Vi bøyer oss med glede for Kirkens, pavens og biskopens autoritet fordi vi vet at dermed handler vi som lemmer på Kristi legem og at hans blod, hans guddommelige liv da flyter gjennom våre årer.

De som en gang har forstått dette, vil alltid føle seg lykkelig og hjemme i Kirken trass i det som kan vansire dens ansikt på grunn av menneskelig svikt og mangel.

Derfor må vi som vil være Kirkens barn, vi som vil hevde fedrenes hellige arv, vise Kirkens sanne vesen, Kirkens guddommelige ansikt, i det vi lever, tenker og føler med den, fullt ut forstår hva Kristus har villet gi oss i sin Kirke, og av all kraft arbeider for å gi denne forståelse videre til våre medmennesker. Kirken vil forene alle i en eneste familie som brødre og søstre i hjørnesteinen, Kristus Jesus. Ingen makt i verden har som Kirken midler og krefter til forsoning, enhet og brorskap, for det er guddommelige krefter, krefter som må prege selve livet. Og det er vår plikt som Kirkens barn å sette disse krefter i aksjon.

Høytelskede i Herren, må minnet om det Kirken en gang har gitt det norske folk og gjennom mange århundrer har vært for det, fylle oss med glød og lengsel etter indre vekst i Kristus, etter intimere forening og rikere guddommelig liv med ham, slik at vi viser dens sanne ansikt for verden. Kirken stoler på dere. Den stoler på oss alle for å realisere dette program som er uttrykk for Kristi mening med den. Vi vil ikke skuffe den tillit den setter til oss, de forventninger den knytter til vår troskap og vår innsats.

I prosesjon fra Elgeseter bru til

«Trondheimsborgere som i morges var ute for å nyte den vakre sommersøndagen som ble innledning til jubileumsfestlighetene, kunne ikke ønske seg en kraftigere manifestasjon av byens eldgamle kirkelige tradisjoner.

Prosesjonen var stor, sikkert den største som har vært å se her i denne kirkens og historiens by de siste 400 år, og den var vakker i all sin brokete mangfoldighet. Man så Norges flagg, faner og vimpler, en syngende menneskeskare som i varmt og gyllent sollys vandret over Elgeseterbrua. For et syn det var, ansikter som skinte av livs- og kristenglede.»

(Morgenposten, Oslo.)

«Den katolske kirkes feiring av 800-års jubileet for opprettelsen av erkebispesetet i Nidaros, ga byens befolkning og de mange tilreisende en liten smak på den prakt som den katolske kirke kan oppvise og den festivitas som den kan skape. Aldri før i vår generasjon, og vel heller aldri i den nyere tid har så mange framtrepende katolske kirkefolk vært samlet i byen vår . . .

Kardinalen ved trontolen med mannen (Tr.beim) og Smieskol (assisterende prest, sokn

Over Elgeseter bru.

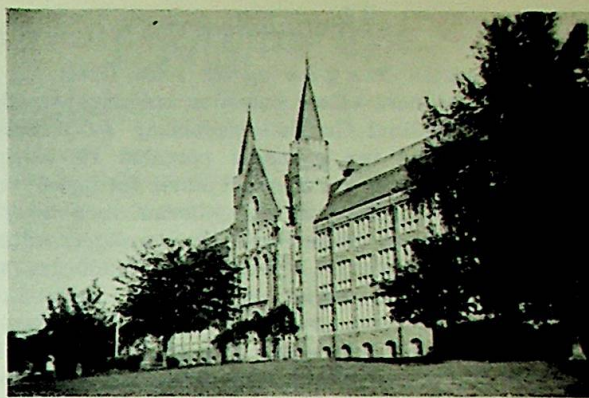
*Gledens store dag er runnen.
Minnedagen, høytidsstunden,
Jublende av klokkeklang.
Bring til dette høytidsstevne
All den andakt du kan evne,
Løs den ut i bonn og sang.*

*Av Olavs-sekvensen:
Lux illuxit letabunda.*

Kardinalens belse tillot ham ikke å gå den lange prosesjonsruten. — Foran bilen gikk de deltagende prelater og en rekke av utenlandske geistlige gjester.

Norges Tekniske Høyskole.

Pontifikalmesse i Høyskolens aula

Det var en storslått mønstring av den katolske kirkes trosfeller i Norge, og en manifestasjon av solidariteten mellom katolikkene i de vesteuropeiske landene.»

(Arbeideravisen, Tr.heim.)

«Høydepunktet i festlighetene var uten sammenlikning ellers, katolikkenes prosesjon fra St. Olavs kirke til Høyskolens aula i går formiddag, og den påfølgende pontifikalmessen i aulaen. Aldri har vel trønderne sett en så praktfull forestilling som den som utfoldet seg i Aulaen da det fargerike pontifikal-seremoniell ble avviklet. Den herlige festsalen ble en gedigen ramme om messen, korridorene like opp til hvelvet var smykket av levende mennesker som sto i to timer under messen, levende betatt av det som foregikk. Hundrevis katolikker og protestanter fikk se et skuespill som har rike tradisjoner århundrer tilbake i tiden. Slik messen utfoldet seg i Høyskolens Aula i går, slik har den artet seg også på kardinal Brekspers tid, også i Nidarosdomen.»

(Nidaros.)

Et utsnitt av forsamlingen i Aulaen.

...m æresdiakonene, patrene Stelz-Tromsø). Helt t. v. i korkåpe, prest Sund (Tønsberg).

Fra Aula-trappen.

Kardinalens inntog.

Messen er slutt.

Iført cappa magna og sin røde birett, og under tonene til Renners «Ecce sacerdos magnus» skred Hans Eminense Kardinal Griffin, erkebiskop av Westminster ved høymessetid inn gjennom portalen til Norges og Trondheims nyeste katedral. Nyeste, fordi vel var her i går både søyler og buer og gallerier, men intet alter, intet orgel, ingen bispetrone. Et høveligere alternativ til den gudstjenestelige hovedfeiring av 800 års jubileet 1153—1953 var ikke stillet Moderkirken i utsikt i dagens Norge. Det var også noe symbolsk i dette at den Kirke som har hatt sin annen vår her i landet i teknikkens tidsalder, nettopp skulle finne husrom i teknikkens høyborg. Den katolske kirke har ikke nølet med å trekke teknikkens vidundere inn i sin misjon. Vi er også forvisset om at teknikkens menn og Høyskolens rektor heller ikke vil skjems ved den røkelsesduften som nu en tidlang måtte bli hengende igjen i dens fremste representasjonshall!

«Kirken» var fullsatt, både salen og galleriene, i forhallen sto man tett, og en stor skare måtte dessverre bli ventende utenfor. På de forreste plasser satt biskop Arne Fjellbu, fylkesmann Ivar Skjånes, ordfører Aae, Høyskolens rektor prof. Dahl, lagmann Nissen, general Bryhn, politimester Østerberg, professor Sverre Pedersen, arkitekt G. Fischer og den engelske konsul Hamley. Kirkens dignitarer og den øvrige geistlighet hadde plass i «koret» på begge sider av alteret. Pressen hadde sine egne plasser, fotografene og filmfolkene var særdeles mobile, mens pastor Anton Taxt diskret opererte med sitt lydbåndopptak bakved baldakinen.

Om gudstjenestens gang er å si at den forløp som en pontifikalmesse forrettet av en biskop; men foruten assistansen av erkediakon, diakon og subdiakon, henholdsvis sogneprest Sund, patrene Hanssen, O.F.M. og pater Norheim, O.P., var to æresdiakoner ved tronen, nemlig patrene Stelzmann, SS.CC., Tr.heim, og Ernst Smieskol, M.S.F., Tromsø. Mgr. Worlock og pastor Lowry ledet seremoniellet, assistert her som under prosesjonen av pastor Messel. Pastor Hansteen Knudsen bar kardinalens slep og birett, patrene Gerritsma, Dagfinn Müller (subdiakon-viet i Trondheim 2. august!) og van den Hove, Belgia, henholdsvis staven, mitraen og røkelsen. Ministrantene var hentet fra Oslo og hører med i bildet: Det var br. Martin, F. Geiner, Kurt Hansen og Fritz Johansen.

«Missa de Angelis» ble sunget av menigheten vekselvis med koret. Den gregorianske sang ble på koret ledet av pater Patfoort, hos menigheten av pater Th. v. d. Hove, Tr.heim. Rolf Østbye dirigerte «Ecce sacerdos» ved inntoget og til offertoriet «Cantate Domino» av Pitoni. Den polyfone avdeling var innøvet i Oslo under hans ledelse, den gregorianske — hvor nye stemmer kunne settes til i Tr.heim — ved pater Patfoort. Kor og dirigenter har all ære av sine ytelser, her som når de støttet opp sangen i prosesjonene og gudstjenestene både i Trondheim og på Stiklestad. Hva Rolf Østbye fikk ut av den tingesten av et harmonium som var blitt hysset opp på «orgeltribunen» — trass i at vi disponerte noe bedre — er verd en fotnote i det organistenes martyriologium som ennå ikke er utkommet! Men den side av saken merket ingen — alt lød katedralsk.

Midt i det kompliserte seremoniell som knyttet seg til messens gang, ble hele tiden kardinalen det samlende punkt. Hans krefter var konsentrert om offer-

Kl. 18 samlet deltagerne seg igjen i Høyskolens aula, denne gang til jubileumsmøte. Kardinal Griffin, i purpurkappe, var atter til stede, ledsaget av sitt vertskap og æresgjestene, biskopene Suhr, Cobben og Nelson, alle i violette kapper og med bispekors. Og for tredje gang denne dag hadde de stedlige kirkelige, sivile og militære embetssjefer m. fl. fulgt innbydelsen. Aulaen var overfylt.

Programmet åpnet med et orkesternummer dirigert av musikkøyntnant Gloppen i Divisjonsmusikken. Biskop Rūth hilste først på engelsk møtets hedersgjest, kardinalen, velkommen, deretter, på sin vinnende måte den store og representative forsamling. Under posten «Prolog» fremsa så programlederen skuespiller Rolf Sand med inntrykksfull virkning det valgte stykket av Snorres Inges-Saga, som er gjengitt på neste side.

Et innslag som bragte noen endring i programrekken var meddelelsen om at Hans Hellighet Paven hadde sendt en hilsen til jubileet, stilet til representanten for Det hellige kollegium og jubileets hedersgjest. Under åndeløs stillhet leste Hans Eminense opp hilsenen, som var avfattet på engelsk og umiddelbart etterpå gjentatt på norsk av pastor Hansteen Knudsen. (Begge tekster er gjengitt på førstesiden.) «Christus vincit» lød fulltonig fra den takknemlige forsamling, med dedikasjonsvers til Pave Pius XII, Kardinal-erkebiskopen av Westminster og de tilstedeværende biskoper og overhyrder. Orkestret spilte to numre, folketonen av Sparre Olsen, hvoretter Jubileumskomiteéns formann i stortingsmann C. P. Wrights sted på engelsk introduserte møtets første taler, Hans Eminense kardinalen, som hilstes med hjertelig applaus da han besteg talerstolen. (Forts. s. 194.)

handlingens hellige gang, og hans opphøyede verdighet måtte virke på alle.

Biskop dr. Mangers holdt festprekenen, som vi gjengir på s. 188—89.— Etter messen meddelte kardinalen den pavelige velsignelse fra tronen, hvoretter han intonerte «Te Deum». Mektig lød denne Kirkens ærverdige takkehymne, men da de gripende ord til «Kirken den er et gammelt hus, står enn om tårnene faller» lød gjennom rommet, var det vel ikke én — som forstår norsk — som ikke stanset opp ved ordene:

*Vi er Guds hus og kirke nu,
bygget av levende stener,
som under kors med ærlig hu
troen og dåpen forener.*

Jubileumsmessen strakk seg over ca. to timer. Ute på plassen var det ennå folksomt. Kardinalen tok plass i den ventende bil sammen med mgr. Worlock og pastor Hansteen Knudsen, og smilende hilste han på de mange som under ruten tilbake til Ila stanset opp og viste sin oppmerksomhet.

*

Kl. 14.00 ga våre Overhyrder som verter middag i Handelsstanden for en rekke innbudte. Blant gjestene notertes de samme embetsmenn og notabiliteter som ved pontifikalmessen, de utenlandske og norske prelater og prester og en rekke andre som hadde andel i arrangementene. Bisop Rūth ønsket velkommen og beklaget at Hans Eminense av helsemessige grunner måtte utebli. Men her hersket den rette jubileumsstemning, kronet av fylkesmann Skjånes' inspirerte takketale, gjengitt under avsnittet «I jubileumsbyen» s. 185.

Hans Eminense Kardinal Bernard Griffins tale ved Jubileumsmøtet

Det er med stolthet og glede jeg overbringer det norske folk hilsener fra hierarkiet og de troende i England og Wales. Vi gratulerer på det varmeste Deres bispedømme, det apostoliske vikariat og prefektur med det store jubileum som blir feiret her i dag.

De oppriktige vennskapsbånd mellom våre to land har aldri vært fastere knyttet enn nå. Båndene som binder katolikkene i England og Wales til katolik-

PROLOG

Lest av Rolf Sand.

Så sier sagaen:

«Kardinal Nikolas av Romaborg kom til Norge i Haraldsønnenes dager, og ham hadde paven sendt til Norge. Kardinalen la sin vrede på Sigurd og Øistein, og de måtte gå til forlik med ham; men han var overmåte vennlig mot Inge og kalte ham sin sønn.

Men da de alle var forsonet med ham, undte han dem å vie Jon Birgersson til erkebiskop i Trondheim og ga ham det klede som heter *palium*, og talte så, at det skulle være erkebispestol i Nidaros ved Kristkirken, der kong Olav den hellige hviler; men forut hadde det bare vært lydbisper i Norge.

Kardinalen fikk vedtatt at ingen mann skulle straffet fare med våpen i kjøpstedene untatt de 12 menn som hadde å følge kongen. Han forbedret i mange ting mennenes seder i Norge, mens han var der i landet. Ingen utenlandsk mann har kommet i Norge som alle menn satte så høyt, eller som kunne råde så meget hos almenheten som han.

Han fór siden syd med store vennegaver, og lovet at han stadig skulle være nordmennenes beste venn. Men da han kom syd til Romaborg, døde brått den pave som da hadde vært, men hele folket i Romaborg ville ta Nikolas til pave. Da ble han viet til pave med navnet *Adrianus*.

Så sier de menn som i hans dager kom til Romaborg, at aldri hadde han så viktige errender med andre menn at han ikke alltid først talte med nordmenn, når de ville ha ham i tale. Han var ikke lenge pave, og han er kalt hellig.»

Fra Snorre Sturlasons «Kong Inges saga.»

kene i Norge er enda fastere, da de er styrket ved den dyrebare troens gave som vi har felles.

Som kardinal, erkebiskop av Westminster har jeg en særlig grunn til å være her i dag. Nicholas Breakspear ble født ved Abbots Langley som ligger i mitt erkebispedømme. Alle engelskmenn er stolte av ham, fordi han er den eneste engelskmann som er blitt valgt til pave. Venn og forsvarer av alle skandinaver, Nicholas Breakspear, er alle engelske katolikkers stolthet, og folket i mitt erkebispedømme forener seg med dere i å minnes hans misjon i Norge for 800 år siden. Hans navn og hans minne er levende blant dere. Hans navn lever videre i England. Ja, på det sted hvor han ble født står det i dag en gammel bygning kjent under navnet «Breakspear Farm».

Fra den lille landsbyen Abbots Langley søkte Nicholas Breakspear å bli opptatt i det nærliggende klosteret St. Albans. Men Gud hadde beredt en annen gjerning for ham, og forsynet ledet hans skritt over det europeiske kontinent, og til slutt trådte han inn i klosteret St. Rufus, nær Avignon. Han ble kardinal i 1150. Han som tidligere forgjeves hadde søkt om å bli opptatt i klosteret St. Albans, ble nå kardinal biskop av Albano i Italia.

Den gang var pave Eugén sterkt opptatt av de skandinaviske katolikkers problemer. Paven hadde en god mening om kardinal Breakspear, og ga ham i oppdrag å reise til Norden for å ordne hele det skandinaviske hierarki fra nytt av. Kardinalen forlot Rom i mars 1152, for å begi seg til Norge. Det er forståelig at han nyttet anledningen til å besøke England underveis. Ennå engang kom han til Hertfordshire for å besøke sin mor i Abbots Langley, og sin far, som ved særlig tillatelse tjente som legbror i St. Albans. Naturlig nok ønsket han å besøke sitt hjem og si farvel til sine foreldre før han ga seg ut på sin store reise.

Fra England seilte han til Norge. Det var en anstrengende reise for hvilken som helst mann i det 12 århundre, et faktum vi ikke skal overse når vi ser på samferdselsmidlene vi bruker i dag. Men Breakspear var en mann med mot og fremsyn. Da han kom til Norge, var alt forvirring. Enda greide han å opprette et atskilt norsk hierarki med Nidaros, nå kalt Trondheim, som dets kirkelige sentrum.

Hans tjenester mot katolikkene i Norge var umåtelige. Deres begeistring for ham var overveldende. Men i virkeligheten omfattet hans tjenester også annet enn kirkelige affærer. Hans gjerning må visse- lig sies å ha vært en av grunnpillarene i oppbygningen av Deres store land. Det er sant at med reformasjonen ble Nicholas Breakspears tro kastet vrak på. Den største gaven han skjenket det norske folk ble forkastet. Likevel må hans arbeid for landet i sin helhet bli anerkjent.

Den samme skjebne ventet hans fedreland. Den gamle tro ble rykket opp med roten. Prestene dro rundt i England med fare for sitt liv. Enda har,

takket være våre strålende martyrer, den katolske tro fortsatt å leve. Det katolske samfunn kjempet i tre århundrer mot forfølgelsen i England, overlevde det, og forble samlet. Forsøkene på å forhindre at messen ble feiret mislyktes, og i 1850 var det mulig for hierarkiet i England og Wales å bli gjenopprettet.

Deres eget kjære land var ikke så heldig. I dag er det 3 millioner katolikker i England og Wales og 26 millioner i det britiske imperium. Akk, i Norge er det bare 5000! Likevel representerer dette tallet store offer og stor standhaftighet. Det er ikke kvantiteten det kommer an på, det er troen som teller.

Dere bor spredt her i landet. Mange av Deres brødre i England bor også spredt. Abbots Langley, der Nicholas Breakspear kom fra, ligger i den vestre del av Hertfordshire, hvor kanskje katolikkene er mer spredd enn i noen annen del av mitt erkebispedømme. Men deres tro er levende, deres mot er veldig, deres loyalitet overfor den hellige stol er uovervinnelig. Jeg må fortelle dere at den katolske tro er i ferd med å gjenvinne West Hertfordshire: for et år siden overvar jeg et møte mellom 12 000 katolikker i Abbots Langley, ved et college kalt Breakspear college; de var kommet sammen for å ære Den hellige jomfru i et rosenkrans-korstog.

Vær ved godt mot, for Deres antall vil øke. Dere har del i den samme lojalitet overfor Peters stol. Dere har del i vår dypfølte kjærlighet til Den hellige far. Dere har del i den tro som våre forfedre arvet og døde for.

I dagens England er Hennes Majestets katolske undersåtter lojale overfor tronen. Vi tar vår fulle del i nasjonens liv. Vi er i stand til å gjøre vår betydelige innsats i offentlige anliggender. Deres tid kommer. Dere spiller allerede en anerkjent rolle i landets liv. Jeg kjenner til Deres store patriotisme og lojalitet. Hvem kan tvile på at denne patriotisme har fått styrke fra Deres katolske tro?

Dere er ikke glemte i England. Dere er ikke glemte i grevskapet Hertfordshire, hvor Nicholas Breakspear kom fra. I dag er vi stolte over i vårt presteseminar i Hertfordshire å ha skandinaviske studenter, som vil komme tilbake for å arbeide blant dere. Nordmenn, dansker og svensker har studert ved St. Edmund's College i etterkrigs-årene. For mindre enn to måneder siden hadde jeg den glede å oppta en ung polakk som prest, som om kort tid kommer til Norge for å arbeide blant de polske flyktningene her. Utdanningen av noen av Deres framtidige prestes er et stort privilegium for oss. Vi føler at vi på denne måten kan fremskynde den dagen da Kirken kan komme til sin fulle ære igjen i Norge, den Kirke som Nicholas Breakspear arbeidet for.

Så vær ved godt mot. Deres time kommer. La oss i dag hente styrke fra eksemplet til den store engelskmannen som var nordmenneskes spesielle venn. Vi deler Deres glede ved dette jubileum. Måtte det tjene som inspirasjon for katolikkene i våre to land, og måtte det hjelpe oss til å forbli tro mot Kristi Kirke.

Jeg ber om at den allmektige Gud fortsatt må øse av sin nåde og velsignelse over dere, at dere må verdsette den tro som er vunnet for dere, at dere må

bli fylt av mot til å bære den åpent for alle andre som en velsignelse for Deres land, som et symbol på den ene, sanne Kirke, og for Deres sjels frelse.

Etter talen bruste applausen mot kardinalen, som med sine varme ord og ønsker for Kirken i Norge ytterligere vant alles hjerter. Den norske oversettelsen ble lest av dominikanerpater Rieber-Mohn.

Jubileumsmøtets festtaler var dominikanerpater Finn D. Thorn. Mer enn en festtale ble paterens innlegg et tankevekkende og viktig fremført foredrag om jubileets betydning for Norge i historisk og aktuelt lys, under historisk og aktuell synsvinkel. Foredraget er fra visse hold blitt oppfattet eller utlagt som et angrep. Forsåvidt er dette riktig som Den katolske kirke i seg selv er et angrep på alle andre samfunn som vil være kirker. «Angrepet» består altså i klart og tydelig å si fra hva som er katolisisme og hva som er protestantisme!

Det kan ved en anledning som dette kirkejubileum lett bli meget kurtise, — velment, javel, men kanskje ikke derfor alt og alltid like tjenlig. En røst må også høres der realitetene trekkes frem, uten at det derved yppes til strid. Vi tror ikke at noen av dem som hørte pater Thorns foredrag vil betvile oppriktigheten i de spørsmål han stilte seg og tilhørerne. Men vi kan fullt ut forstå at ikke alle kunne gi det sin applaus. Og er noen skade av mislyd skjedd, da skyldes det ikke minst det faktum at referatet til den journalist som virkelig synes helt å ha misforstått pateren, tilfeldigvis og beklageligvis ble det som havnet hos NTB og derfra ble spredt etter vanlig rutine. Slikt kan skje.

Vi finner det imidlertid riktig å bringe pater Thorns foredrag i sin helhet i nærværende jubileumsnummer, så enhver straks kan gjøre seg opp sin mening.

*

Som en vil forstå, tok det sin tid å få avvirket det innholdsrike ettermiddagsmøte. Etter festtalen lot en derfor orkestret avslutte, da selskapeleg samvær i Handelsstanden var neste og nære samlingspost på dagsordenen. Før han forlot aulaen, hilste Hans Eminense på de innbudte honoratiorese.

Selskapsaftenen i Handelsstanden

kom sent men godt. Her var feststemning fra første stund, deltagernes antall uoversiktlig stort. Endelig skulle en få puste litt ut over en kopp kaffe og delikate snitter, og fremfor alt knytte kontakter og vennskapsbånd. Hr. Hong slo fra St. Olavs-forbundet, Oslo, var den spirituelle og opplagte toastmaster, som klokkelig stakk programmet i lommen og lot stemningen kreve. Sogneprest Stelzmann slapp dog til med sin hjertevarme velkomsttale, og man fikk heldigvis også oppleve pianisten dominikanerpater Norheims konsertavdeling. Her ble allsang, og her ble hygge til langt på kveld. Biskoper og nonner delte bord med leg og prest — bare én var vanskelig å trekke riktig inn og frem. . . Men så lød det fra toastmasteren ved mikrofonen: «Biskopen av København, Hans Eksellense monsignore Suhr ønsker å fremføre en hilsen til jubilantene. Den ble aftenens clou, den fulltreffer som «stjal» hele festen. Det er lett å forstå at ingen våget seg til mikrofonen etter ham!

Jubileets siste dag refereres s. 198 ff.

Dominikanerpater Finn Thorns jubileums-foredrag

I programheftet for vårt jubileum har Jubileumskomiteen trukket opp hovedlinjene for betydningen av jubileet.

Der fremheves de tre grunntanker som vårt jubileum naturlig må dreie seg om og som knytter seg til de tre årstallene: 1153 — 1537 — 1953, — kardinal Brekespears verk — dets nederlag — dets fornyelse.

Dette jubileum innbyr oss således til intet mindre enn et overblikk over Norges religiøse og kirkelige historie gjennom 800 år. Vi skal forsøke i store trekk å se på den utvikling som går fra 1153 og til i dag for derved bedre å forstå betydningen av den høytid vi feirer.

Arven fra 1030 og 1153

Vi tror at kirken er den form kristendommen har og — etter sin Stifters mening — skal ha i denne verden. De første hundre år etter Norges kristning var kristendommen som kirke temmelig formløs hos oss. Det var de norske kongene, og da først og fremst Olav Haraldson, som kristnet Norge. Dette kom til å sette sitt preg på den norske kirke helt frem til 1153. Den var kongstyrt. Biskopene sto i kongens tjeneste. Etter sin rettslige stilling var de hirdbiskoper som fulgte kongen på hans reiser rundt i landet. Først under Olav Kyrre, 1066—1093, fikk vi de tre første bispedømmer, Nidaros, Selje og Oslo. Men det var stadig kongen som utnevnte biskopene. Hva prestene angikk så ble de innsatt i sine stillinger enten av kongen, eller av dem som lot bygge kirker. De fleste av dem sto i kirkegrunnleggerens tjeneste. Det er derfor ikke så helt uriktig å si at vi i den første kristentid i Norge hadde det vi med et moderne uttrykk kaller statskirke. Fra øverst til nederst sto geistligheten i avhengighetsforhold til verdslige makthavere. Kirken var uselvstendig, uten noe eget kirkelig overhode. Det sier seg selv at under slike forhold må også forbindelsen med kristenhetens sentrum, paven og kurien i Rom, ha vært temmelig løs.

Det er alt dette som forandres i 1153. Da går den norske kirke over fra å være en regional landskirke til å bli en del av den katolske verdenskirke. Da får kirken i Norge sitt eget kirkelige overhode. På riks- og kirke-møtet i Nidaros i 1153 ga kongen fra seg sin kirkelige myndighet til den nye erkebiskop. Og kirkegrunnleggerne overga sine rettigheter til biskopene. Fra da av blir det biskopene som tilsetter prester. Og erkebiskopen knytter forbindelsen med kirkens sentralledelse i Rom. Noe tilspisset kan vi kanskje uttrykke det som skjedde i 1153 ved å si at fra 1030 har vi katolsk kristendom her i landet. Fra 1153 har vi en fullt utbygget selvstendig katolsk kirke her i landet. Den norske kirke fikk fra da av sin normale plass i den felleskirkelige europeiske katolisisme. Dette er kardinal Nicolaus Brekespears gave til det norske folk. I 1030 ble kristendommens frø lagt i Norges jord. Olav den helliges fall på Stiklestad var hvetekornet som måtte dø for å bære frukt. I 1153 bar dette frø en moden frukt: den katolske kirke i Norge ble Norges egen kirke.

Hvis vi vil ha et inntrykk av hva denne begivenhet

har utløst i norske sinn i Middelalderen så kan vi ikke gjøre noe bedre enn å lytte til Sagaens egen beretning om det som da skjedde. (Her henvises til Prolog s. 193.)

Dette skrev Snorre omkring år 1230. Bedre enn noe annet viser denne teksten den plass det norske folk da inntok i kristenheten. Nordmennene så hen til Rom som deres åndelige sentrum, og paven selv omfattet dem med særlig omhu og kjærlighet. Religiøst var vi et enig og samlet folk. Og vår norske kirke var en del av den ene universelle kirke. Og dette bar rike frukter i folkets liv. Vel kan der være uenighet om mangt og meget i middelalderens historie også hos oss. Men enhver nordmann vil med stolthet minnes at det var middelalderens tro som reiste Nidarosdomen, det var den som var inspirasjonskilden til Draumkveet, det var den som i det 14. århundre fikk Øystein Asgrimsson til å dikte «Lilja», — og det var også middelalderens tro som i det 20 århundre ble inspirasjonskilden til Sigrid Undsets «Kristin Lavransdatter».

Forvaltningen av arven

Hvordan har vi så tatt vare på denne arven?

I sitt innerste vesen er kirken en guddommelig institusjon. Men den bæres oppe av mennesker. Derfor kan det ikke undre oss at kirkens historie er preget både av menneskelig storhet og menneskelig svakhet. Forfallstider har fulgt på blomstringstider. Middelalderens slutningstid er en slik forfallsperiode i kirkens liv. Det er unødvendig her å gå i detaljer. Vi kjenner alle til kirkens sorgelige tilstand under en pave som Alexander VI. f. eks.

I Norge var situasjonen ikke så alvorlig. «Ingen skal nekta, at det var forfallssymptom ogso i vår kyrkja i slutten av millomalderen.» sier Oluf Kolsrud i sin tale ved reformasjonsfesten i 1937. «Men, fortsetter han, dei store og djuptgripande misbruk og skadar som kyrkjelivet leid under i andre land, var mindre framtreddande hjaa oss.»

Men følgene av forfallet innen kirken og av de religiøse og politiske omveltninger som Luthers opptreden førte til fikk vi fullt ut føle også her i Norden. Kardinal Brekespears verk falt i grus. Den 13. april 1537 måtte Norges siste erkebiskop, Olav Engelbrektsson, dra i landflyktighet. Det lille flyktende seilet på Trondheimsfjorden som stevner ut til havs betyr slutten på en epoke i Norges historie.

Det skulle gå 9 år før der igjen kom en kirkelig tilsynsman i Nidaros. Men Torbjørn Bratt kalte seg ikke biskop men superintendent. Til denne stilling var han utnevnt av regjeringen i København. En ny kirkeordning hadde tatt den gamle kirkes plass. En ny katolsk biskop i Trondheim fikk vi først i 1953, og som vi gleder oss over å ha iblant oss i dag. Deres nærvær, Mgr. Rùth, symboliserer på en synlig måte at historiens tråder igjen knyttes.

Her kommer vi da ikke utenom spørsmålet hvordan vi skal bedømme tidsepoken mellom 1537 og våre dager? Må vi ved dette katolske jubileum bare beklage disse 400 år av Norges historie, eller kan vi katolske kristne se

Bilder fra Kirkejubileet i Trondheim fåes hos fotograf Schröder, Trondheim

med forståelse og glede også på dette tidsrom av vårt folks liv? Vi må kunne gi et svar på dette spørsmål for å kunne vurdere betydningen av vårt jubileum.

Fra katolsk til luthersk kirkeordning

Var det noe sentralt kristelig vi mistet i 1537? La oss være forsiktig med for snart å svare ja på dette spørsmål. La oss heller stille spørsmålet slik: Har der vært kristendom i Norge også etter 1537? Ingen er i tvil om svaret når spørsmålet stilles slik. Dåpens hellige sakrament har i disse 400 år i slekt etter slekt vedblitt å gjenfode det norske folk til nytt overnaturlig liv i Kristus. Og på den Hellige Skrifts grunn har forkynnelsen av den korsfestede og oppstandne Frelser vedblitt å lyde i Norges kirker. Og hvordan skulle vi ikke glede oss over det! Men siden det ikke var den kristne tro og det kristne liv vi mistet i 1537, hva mistet vi da? Vi mistet noen av de viktigste av det vi kan kalle troens ytterverker. La oss se litt på hva det vil si.

Vi skal la kirkens største lærer, Thomas Aquinas, forklare det for oss. I sitt hovedverk, *Summa theologiae*, stiller Thomas spørsmålet om hva som er det sentrale i kristendommen, det som i én sum inneholder hele dens guddommelige kraft, og hans svar lyder: «Den Hellige Ånds nåde som vi får ved troen på Kristus.» (I II 106 I.) Men, sier Thomas videre, kristendommen har også en ytre side som formidler den Hellige Ånds nåde og sikrer dens utfoldelse. Om denne ytre side, sakramentene og budene, sier Thomas, at dette ikke har en så sentral plass i den Nye Pakt som det hadde i den Gamle Pakt. (I II 107 I ad 3.) Kristendommen er altså i første rekke åndssammenheng, i annen rekke er den institusjon. Gjøres institusjonene til det primære og sentrale, så vender vi tilbake til den Gamle Pakt. Men like galt som det ville være ikke å bevare det rette forhold mellom kristendommens sentrale åndsinnhold og dens ytre former, like galt ville det være å sette disse to sider opp mot hverandre. (Slik som Emil Brunner gjør i sin bok «Kirkens misforståelse».) Det ytre, formene, sakramentene, skal tjene det åndelige innhold. Det er to sider av samme sak. Det kristne liv kan ganske enkelt ikke bestå uten visse bestemte ytre former, sier Thomas. (I II 108 I ad 1.)

Ut fra disse prinsipper er vi bedre i stand til å bedømme det som skjedde i Norge da vårt folk gikk over fra en katolsk til en luthersk kirkeordning. Det katolske er det alminnelige, det regelmessige, det som normalt gjelder for alle. Det lutherske er unntagelsen, det tidspregede, knyttet til en bestemt historisk person, og blitt til i en krisesituasjon i kirkens liv. Det var en slik tidsbestemt kirkeorganisasjon, en unntagelse fra regelen, som vi fikk etter 1537. Her melder det seg et nytt og viktig spørsmål: Kan en slik menneskelig og tidsbestemt kirkeordning være bærer av og tjene som ramme om det kristne liv? Det er et historisk faktum at den i 400 år har gjort det, og der er intet prinsipielt til hinder for det. Det normale er at det kristne åndsinnhold formidles og bæres opp av de normale, dvs. de katolske former og institusjoner. Men Guds nåde er ikke bunnet til denne ytre ramme. «*Potentia Dei sacramentis visibilibus non alligatur*, — Gud har ikke låst sin makt fast til de synlige sakramenter», sier Thomas. (III 68 II.) Gud er suverent fri. Vi er det ikke. Vi er bundet av den ordning som Gud ved Jesus Kristus én gang for alle har lagt som formidler og bærer av det guddommelige liv. Men vi ville sette grenser for Guds makt hvis vi ikke anerkjente at Han kan gi sin nåde også utenfor de normale nådemidler.

Det kirkelige embetes fundament

Men unntagelsen bare bekrefter regelen. Vi mennesker har ingen makt eller myndighet til å gjøre unntagelsen til det normale. Det menneskelige og tidspregede kan aldri gjøres til det universelle. «Det lutherske er et korrektiv, men et korrektiv gjort til det normative, til det hele, er eo ipso i annen generation (hvor man altså ikke har det hvortil det er korrektivet), forvirrende», sier ingen ringere enn Søren Kierkegaard. Det var ikke Luthers hensikt å bryte med den katolske kirke. Tanken på å stifte en ny kirke var ham fullstendig fjern. Når han la de evangeliske menigheters styre og administrasjon inn under det verdslige regimente, så var det en ren nødsordning. Det var en slik tidsbestemt kirkeordning under statens overhøyhet som i Norden ble gjort til selve den alminnelige kristne kirkes ordning. Det er det vi fra katolsk hold må betegne som en svekkelse av troens ytterverker, fordi en slik ordning ikke bygger på det som er det kirkelige embetes fundament: Peters primat og den apostoliske bispe- og prestevielse. Uten dette grunnlag er det selve det kristne liv som risikerer ikke lenger å funksjonere normalt. Men det er først i våre dager at dette begynner å bli åpenbart. I de første 2 à 3 århundrer etter reformasjonen skjedde der ingen dyptgående religiøs forandring. Om de ytre former skiftet, så vedble allikevel den kristne kjerne å leve videre. I de små norske byene og de avstengte norske bygdene gikk livet sin rolige gang der de sentrale kristne trossannheter stort sett forble fast forankret i sinnene. Og at også spesifikt katolske forestillinger levet videre har vi jo mange vitnesbyrd om, ikke minst i vår folkevise-arv. Dette varer til langt opp i det 19. århundre. Men da innvarsles også en ny tid. Når vi når frem til 1870—80 årene kan vi tale om et til dels dyptgående åndelig klimaskifte i Norge. Da blir det tilvante og nedarvede satt under debatt. De nye åndsstrømninger ute i Europa, darwinismen, den positivistiske filosofi, rasjonalistisk bibelkritikk, når også opp til oss og skaper åndelig uro. Kirke og kristendom blir gjenstand for en til dels hårdhendt kritikk, og flere av de ledende skikkelser i vårt åndsliv, en Bjørnson, en Garborg, en Kielland, bryter med den kristendomsform de var vokset opp i. Fra da er vi vitne til en gradvis avkristning av folkets tenkesett og livsholdning. I denne nye åndelige situasjon, der statskirken autoritet ikke lenger blir anerkjent som noe selvfølgelig og uangripelig, melder på nytt spørsmålet seg om troens ytterverker. Allerede i midten av århundret ble der reist krav om at kirken må få en mer selvstendig stilling i forholdet til staten. Den må kunne støtte seg til sine egne organer, og hevde sin åndelige egenart. Striden om den liberale teologi har også reist spørsmålet om kirkens autoritet i trosspørsmål. Helt akutt er krisen i den lutherske statskirke først blitt i våre dager. De verdslige myndigheter har avslått å gi kirken den nye kirkeordning den selv har funnet ønskelig. Og nå er kirkens læremyndighet blitt utesket av en av dens egne biskoper. Og der holder på å danne seg en folkeopinion som krever at kirken gir avkall på et bestemt punkt i sin lære. Dermed er det selve det lutherske åndsinnhold som er kommet i faresonen. Det er nå det vil vise seg om de troens ytterverker holder som den lutherske kirke bygger på. I en åndelig krisetid som den vi nå gjennomlever, kan det komme til å vise seg at den alminnelige og universelle kirkeordning med sentrum om Peters primat og på det apostoliske bispeembetes grunn er det eneste sikre bolverk i forsvaret av vår kristne arv.

Aktualiteten i Nicolaus Brekespears verk

Vi feirer således vårt jubileum på et tidspunkt da det mer og mer blir åpenbart hva vi mistet i 1537. Med desto større takknemlighet feirer vi minnet om det år i Norges religiøse historie da de troens ytterverker som bærer og sikrer kristendommens sentrale åndelige kjerne ble fullt utbygget i vårt land. Det er kirken, den ene alminnelige kirke, som er den autentiske ramme om det kristne liv. I 400 år, fra 1153 til 1537, levet det norske folk sitt religiøse liv innenfor denne ramme. Ennå i 300 år fortsatte det kristne liv innenfor den nye statskirkelige ramme. I dag virker sterke krefter oppløsende på den kristne arv i folket. Ennå ser vi ikke utfallet av den krise som den offisielle kirke er midt oppe i. Men spørsmålet om kirkens autoritet og kirkens ordening har kanskje aldri siden 1153 vært så brennende. Det er derfor et i høyeste grad aktuelt jubileum vi feirer. Kardinal Brekespears verk besto nettopp i å gi det norske folk det det i dag trenger mer enn noensinne: troens autentiske ytterverker, Kristi sanne kirke.

Ennå er der ikke mange tegn til at den katolske kirke igjen skal få den plass i det norske folk som den hadde i flere århundrer. Det store flertall av våre landsmenn ser på kirken som en fare som må bekjempes. Kirken er ute etter makt, hevdes det. Den vil igjen legge det norske folk inn under sitt åk. Til det er det bare å svare at kirken ikke vil herske men tjene, tjene kristendommens sak i vårt folk. Men dette svar må kirken gi i liv og handling. Ellers vil den ikke bli trodd. Den har en gang vunnet det norske folks tillit. Den må nå gjøre det en gang til.

Når det gjelder kirkens arbeid i Norge i dag, så er det her på sin plass å understreke en meget viktig ting: Det betyr ingen vesensforskjell i kirkens struktur om den ledes av landets egne menn eller av utlendinger. Det normale er at kirker og folket forenes. Det var det som fikk sitt organisatoriske uttrykk i 1153. Da ble kirken organisert som Norges kirke med norsk ledelse. I dag — 800 år senere — eksisterer kirken fremdeles iblant oss. Men den er ikke lenger en selvstendig norsk kirke. Vi har ikke lenger noen norsk erkebiskop. Den katolske kirke ledes i dag av utlendinger. Slik var det også i stor utstrekning før 1153. Først ble den norske kirke ledet fra Tyskland. Erkebiskopen av Bremen var den norske kirkes åndelige overhode. Senere ble det den danske erkebiskop i Lund. Og i selve landet var flere av de første biskopene og prestene utlendinger, særlig englendere.

Jubileets betydning: å vise Kirkens universelle og overnasjonale karakter

Dette viser den katolske kirkes styrke. Den er ikke avhengig av omskiftelsene i et folks historie. Den kan fortsette sitt virke, eller den kan begynne det på nytt, uavhengig av de enkelte folks evne til selv å overta det kirkelige styre og den kirkelige forvaltning. Dette viser tydelig kirkens universelle, overnasjonale karakter. Betydningen av dette jubileum består ikke minst i å fremheve denne side ved vår kristne tro. Nordmenn og utlendinger står sammen i arbeidet for Kristi kirke i Norge. Og vi norske katolikker takker i dag de biskoper og prester, av hva nasjonalitet de enn er, som er kommet til oss, og som selvpoppfrende arbeider for å legge grunnlaget til et nytt 1153, da kirken igjen blir en helt norsk katolsk kirke. Trass i alt som har hendt i det norske folk i de forløpne 800 år, så opplever vi igjen et kirkelig stevne i Nidaros, og igjen med en engelsk kardinal som det samlende midtpunkt. Atter er en rekke biskoper samlet

her. Men dette kirkemøte i 1953 har en annen nasjonal karakter enn det i 1153. Men dets kirkelige karakter er den samme. Noen ubrutt nasjonal-kirkelig tradisjon går der dessverre ikke fra 1153 til 1953. Men vårt stevne i dag representerer den ubrutte universal-kirkelige tradisjon som går ikke bare gjennom disse 800 år, men gjennom hele kristendommens historie til alle tider, både i fortid, nåtid og fremtid. Det norske folk har for en tid kirkelig — om enn ikke kristelig — levet utenfor denne tradisjon. Bare i 4 av de 8 århundrer vi feirer jubileum for har Norge vært knyttet til den universal-kirkelige kristendom. Vårt jubileum er derfor vel så meget et katolsk jubileum som et norsk jubileum. Fra et norsk synspunkt har vi heller grunn til å sørge over de triste begivenheter som førte til at kardinal Brekespears verk ble lagt i grus da den siste norske erkebiskop måtte flykte fra landet. Når vi allikevel feirer jubileum, så er det nettopp fordi kirken vedblir å bestå uavhengig av de nasjonale omskiftelser. Kirken er midt i vårt folk i dag like virkelig og i sitt innerste vesen nøyaktig den samme som for 800 år siden. Men det norske folk er ikke i kirken i dag på samme måten som det var i de første 500 år av vår kristne historie. I kirkens liv er der intet brudd. Men der er et brudd i den norske kirkens og det norske folks liv.

Å lege dette brudd, og arbeide for at det norske folk igjen får sin normale plass innenfor den ene universelle kirke er den oppgave dette jubileum holder frem for oss. Ved å arbeide mot dette mål vil vi bidra vårt til å bevare den kristne arv i det norske folk, og samle det om den sanne tro og den sanne kirke. Jubileets betydning er å peke på den eneste farbare vei frem mot kirkelig og religiøs enhet i vårt fedreland.

Finn Dominique Thorn. O. P.

Fra kringkastingens studio i Trondheim

talte pastor I. Hansteen Knudsen under posten «Aktuelt» søndag 26. juli mens jubileumsmøtet foregikk i Høyskolens aula:

Med prolog skrevet av ingen ringere enn Snorre Stur-lason åpnet for litt siden og fortsettes i denne stund et sjeldent jubileumsmøte i aulaen til Norges tekniske høyskole her i Trondheim. Det er et ledd i den katolske kirkes feiringer av 800-års jubileet for opprettelsen av erkebispestolen i Trondheim i 1153, og jeg tror ikke skuespilleren Rolf Sand hadde kunnet velge en bedre tekst å tolke enn dette avsnittet av Snorres Inge-saga (se s. 193).

Så vidt Snorre.

Det gis årstall i vår historie som bare ved å nevnes kaller på de største tanker i nordmenns sinn. Det kan være sagabilder omkring Hafrsfjord og Stiklestad, det kan være hendinger i middelalder og nyere tid — begivenheter fortalt med tall som 1814 og 1905.

Utover de vante merkesår i vår historie, gis også andre — viser det seg — med en innebyrd som dekker langt, langt mer enn almenbevisstheten går god for. Vi hørte det nyss av Snorre. Og det lys dr. philos. Arne Odd Johnsen ved sin avhandling «Nicolaus Brekespears legasjon til Norge» har kastet over den stordåd Snorre for om lag 700 år siden tegnet ned så pregnant, har trukket året 1153 frem fra dunkelheten og markert dets høye stadi i vårt lands kristne historie. Ja, jeg vil tro at nå da feiringen av 800-års minnet om opprettelsen av erkebispestolen i Nidaros på så mange vis har fått klargjort hva dermed skjedde, vil året 1153 stige frem i lysrekken

Valfart til Stiklestad

av de år som vi regner for varder i vår saga. Det verk pavens utsending, kardinal Nicolaus Brekespear, den gang fremmet — opprettelsen av et norsk hierarki under Nidaros erkebispesete, styrkelsen av Norgesveldet med øyene i vesterhavet som lydbispedømmer under samme sete, oppbyggingen av et undervisningsvesen etter europeisk kulturformat — dette verk kan knapt overvurderes i dets virkninger for landet vårt, såvel åndelig og kulturelt, som sosialt, politisk og økonomisk.

Verkets struktur brast ved trosomveltningen i 1537. Men de indre verdier av Moderkirkens virke gjennom nær 500 år er ingenlunde gått tapt. De er gått opp i en arv som folkesjelen fortsatt fikk hente næring fra, og til alle tider vil kunne næres av, dersom arven trofast voktes.

Kalt til denne oppgave og med Moderkirkens overtidige og aktuelle misjon for øye, er det da også at norske katolikker i disse dager feirer den store velgjerning Kirken for 800 år siden gjorde mot Norge.

Tro ikke, ærede lyttere, at det katolske program ved denne feiring er lagt opp med henblikk på å gjøre tilbakeblikket, som uvilkårlig melder seg, til en dom over historien. Det ville være ørkesløs nasjonalromantikk, hvor de historiske minner og ærverdige tradisjoner lett er så såre utsatt for å bli momenter til splid og sneversyn, istedenfor å bli bidrag til enhet og storsinn. Derfor er det også at den katolske kirke har lagt sin feiring til de dager nærmest Olsok som ikke kolliderer med Den norske kirkes festligholdelser. Det er vårt oppriktige ønske at begge festprogrammer må bli avvirket i gjensidig forståelse og bidra til å øke alle nordmenns ærefrykt for de uvurderlige verdier vi her er felles om å feire.

En særlig glans over dette jubileum kaster selvfølgelig kardinal Bernard Griffin, erkebiskopen av Westminster, ved sitt nærvær. Han er i dag erkebiskop over det kirke-distrikt der kardinal Brekespear var født. Som medlem av kardinal-kollegiet er han Roms høye representant, og som Den katolske kirkes primas i England og Wales knytter han ved sitt nærvær de gamle bånd med den ærerike angelsaksiske tradisjon i norsk-katolsk historie. Han er som kjent den fjerde kardinal som i historiens løp besøker landet vårt.

Kardinalen forrettet i formiddag jubileumshøymessen i aulaen til Norges tekniske høyskole, som med sin ærverdige arkitektur lett hadde latt seg forvandle til en høyst brukbar basilika. Seremoniellet utfoldet seg i nærvær av de katolske overhyrder i Norden, eller deres stedfortredere, prelater og prestere fra en lang rekke land, og en tør tro at gudstjenesten ble en uforglemmelig opplevelse for alle i den tettpakkede aula og dens gallerier. Biskop dr. Mangers holdt festprekenen.

Men det bilde man helst vil huske er kanskje da prosesjonen, fulgt av kardinalen i åpen bil, skred fra Olavskirken over Elgeseter bro opp mot høyskolens ranke fasade i herlig solskinn og med tusener av tilskuere langs ruten. Mon Trondheim by ville ha unnvært den opplevelse den forhåpentlig ble for oss alle?

Prosesjonen kommer opp Bjerkealléen, og vender inn porten til Stiklestadkirken. Øverst foran: de tre norske Overhyrder.

«Mandagens program hadde ikke vesentlig festens intensjoner. «Valfart til Stiklestad under bønn og sang» var parolen. Og mon om ikke reisen til norsk kristendoms helligste sted ble klimaks i feiringen av 800-års jubileet? Gråværet la den rette stemning av alvor over sinnet, da de svære turistvognene, som alle var pyntet med kirkeflagg og blomster, startet fra St. Olavs kirke med Stiklestad som mål. Reisen ble uforglemmelig, gjennom dette landskap der en møter Norges kirkehistorie i hver sving av vegen, ved nær sagt hver kirke og storgård, og hvor en lar øyet søke utover Trondheimsfjorden. Og inne i turistbilene seg valfartstemningen og alvoret og andakten merkbart innover sinnet mere og mere etter hvert som man nærmet seg målet. Foran begynnelsen av Norges lengste og vakreste bjerkeallé, vidunderlig skjønn i sin høysommer-prakt, steg alle ut. Og hør, der tok klokkene i Stiklestad kirke til å ringe . . .» Og de fortsatte å ringe uavbrutt, mens det lange toget av pilegrimer langsomt skred fram og til alle var kommet fram til kirken. Alle dører var åpne for hver som ville inn. Her

I Stiklestad kirke. Biskop Rütth holdt Valfartsprekenen.

i denne bygden var hjertene varme og synet vidt. Her var de konfesjonelle skranker tatt bort, og for første gang siden reformasjonen kunne her norske katolske prester assistere en bisp ved messen. Timen i Stiklestad kirke kan ikke beskrives eller analyseres. Tiden var på sett og vis borte. Det var oldkirken helt merkbart. Midtalderen også. Og nutiden var også påtakelig. Kyrkelyden sang Credo og koret Thomas Aquinas' skjønne «Adoro te devote», mens en stor flokk moderne nutidsmennesker gikk fram og mottok «Corpus Christi» slik som nordmenn en gang for lange tider gjorde her i den samme kirken . . . Om en tid, når minnet om messen i Stiklestad kirke får avleiret seg i sinnet hos de mange som deltok, vil nok den stunden bli stående som den der ga det største åndelige utbytte.»

(Ovenstående danner sluttavsnittet i E. G.s stykke «Små refleksjoner» på neste side.)

Vi er også av den mening at prosesjonen opp Bjerkealléen til Stiklestad gamle steinkirke, med Olavs-relikvien fra St. Olavs-kirken i Oslo mellom oss, og sangmessen der var den store, uforglemmelige opplevelsen, ved siden av den vi forrige morgen opplevde i Trondheim.

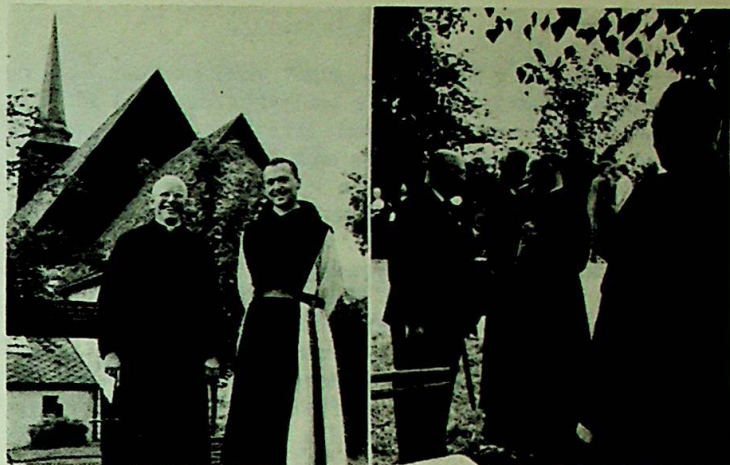
Under dr. Daniel Haakonsens foredrag på stevneplassen.

Den hellige messe ble selebrert av biskop Mangers, assistert av sogneprest Sund og pastor Hansteen Knudsen. Selv i den fremskredne middagsstund, var tallet på kommunikantene mange, og også dette ble et gripende syn. Biskop Rùths Olavs-preken virket også sterkt.

På stevneplassen i nærheten av Olavs-støtten holdt noe senere dr. philos. Daniel Haakonsen sitt foredrag om Hellig-Olav. Det falt nu litt regn, men ingen tenkte på å forlate «auditoriet». Det ble et foredrag som satt. Det er nok så at dr. Haakonsen «avmytologiserte» Olavskikkelsen, mer enn det i stunden var oss behagelig, i det glimrende fremførte foredrag. Men både helgenkongen og hans verk besto overbevisende kritikkens jernbyrd. Vi ville gjerne ha fått foredraget med i dette jubileumsnummer, men da forfatteren ennå ikke følte seg ferdig med emnet med henblikk på offentliggjørelse, må vi vente til en senere anledning.

Etter foredraget vandret de fleste i godværet som kom igjen, til Olavs-støtten på Stiklestadhøyden. Den står som kjent på det sted Hellig-Olav falt.

Her stemmes sinnet til andakt og påkallelse kommer likesom av seg selv: «Hellige Olav, be for oss!»

Kardinal Griffin sammen med Willem Fylkesmann Lindboe i Nord-Trøndelag Gran, som kom til jubileet fra sitt i samtale med Kardinalen. I forgrunnen Cistercienser-kloster i England. biskop Subr.

Så sattes atter kurs for Trondheim, der den høytidelige avslutningsandakt fant sted kl. 18 i St. Olavs kirke. Hs. Høyærv. mgr. Wember holdt prekenen. Han talte om Alterets hellige sakrament som sentrum for vårt andaktsliv, og la alle på sinne hvor takknemlige vi må være for at vi har våre kirker, som, om de enn ikke er så store, vakre og ærværdige kanskje som alle dem vi hadde sett på vår ferd hit, dog har Frelseren i Eukaristien boende der alltid. Kardinalen assistert av patrene Hünen og Stelzmann forrettet andakten, og Hans Eminense lyste den sakramentale velsignelse, både inne i kirken og utenfor til de mange som kirken ikke hadde rommet.

Feiringen av det historiske jubileum var slutt. Og vi er fylt av takk for alt det ga oss.

Vår kjære og høye gjest, kardinal-erkebiskopen av Westminster ble som sin store forgjenger for 800 år siden i sannhet også «alle nordmenns venn». Norske katolikker skal aldri glemme hva han ga oss ved å komme. Hans Eminense, som forlot Trondheim pr. fly tirsdag 28. juli og fortsatte fra Oslo neste dag, ga på sin side også uttrykk for den glede og opplevelse det hadde vært for ham å ta del i vår feiring og få se vårt deilige land.

I. H. K.

Representanter fra 4 teologiske fakulteter på trappene til forståelse?! Journalist Aasland (Morgenposten), pastor Sverre Risoen (Morgenavisen), biskop dr. Mangers og dominikanerpater Vanneufville later til å ha det storartet sammen på Stiklestad-bøyden.

Små refleksjoner

Festdagene i Trondheim er gått over i minnet, som de mange og store, ja sterke inntrykks dage, da alt i et menneskesinn ble tilgodesett. Ikke bare tanken og følelsen, synet og hørselen, men også lukten og smaken.

Følelsesmennesket og den kjølige resonnør, — begge fikk de hva de ønsket. Estetikerne ble møtt av veldige tilfang gjennom arkitektur, billedhoggerverker og kirke-musikk. En som funderer sin tro ved historiske fakta kunne neppe ønske seg bedre vilkår enn hva det her ble gitt av historisk dokumentasjon, gjennom foredrag, utstilling av kirkelige dokumenter både i stein, pergament, papir og silke. Den historiske utstilling i erkebisppegården var et eneste, stort dokument om Norvegia Sacra. Norges kirkehistorie fra 1030 til 1530 var samlet i noen små rom.

Når i tillegg til dette så kommer foredragene som ble holdt av dr. Daniel Haakonsen og dr. Arne Odd Johnsen, som begge kjørte opp med sitt aller tyngste skyts av viden og skarpsindighet, måtte enhver bli overbevist om at år 1153 er det store merkeår i norsk kirke og kulturhistorie. Aldri har vel den «mørke» middelalder blitt så voldsomt flombelyst som her, og bestått prøven så til overmål vel.

Søndagen ble naturligvis festdagen framfor noen annen dag, og det på tross av at alle fotografier som ble tatt av den vakre prosesjonen — den som på sett og vis var preludiet til jubileumshøytiden — meget kraftig illustrerer at den går Nidarosdomen forbi. Men ingen bitterhet for det —. Og det var fordi det var søndag at klokkene i Vår Frue kirke var tause, disse som i hverdagslaget ringer både til terts og sext, non, vesper og complet . . .

Som en sto der, streifet minnet hva historien forteller om en geistlig prosesjon i Nidaros pinsedag år 1453, da

Søstre ved Olavsstøtten på Stiklestad.

en ny erkebiskop, Henrik Kalteisen blir mottatt, og han «klædt i sin gamle munkedrakt, barfodet og grædende vandrer op mod domkirken, — og etter endt messe til den tomme øde erkebisppegård, der så ut som et fjøs».*

Et underlig bilde. Det var ikke alltid det var bare glans og glede å være erkebiskop i Nidaros.

Var Domkirkens porter lukket, så sto til gjengjeld Høyskolens vidt åpne, men de måtte snart igjen lukkes for å hindre støyen fra den store menneskemasse som gjerne ville inn, men som det ikke var plass for. En trondheimsavis fortalte dagen etter at «Høyskolens aula var forandret til en mektig katedral». Slik kunne en begeistret og grepet journalist, og sikkert mange med ham, bli betatt av messens storhet og skjønnhet da kirkens liturgi fikk utfolde seg i all sin rike fylde og festivitas. Da den store forsamling istemte *Credo* og siden *Te Deum*, hadde man faktisk følelse av å være i en katedral; og at kirkens tilpasningsevne er uten grenser, det ble pontifikalmessen der i høyskole-aulaen et markant bevis på.

E. G.

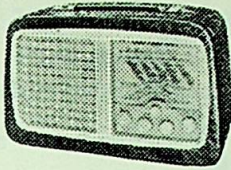
* Erkebiskop Henrik Kalteisens kopibok, s. 160.

HAMAR			
HUGO HOFFSTEN Handlungartneri og Blomsterforretning Hamar	OSKAR WIIK Herreekvipering Skotøy Reiseartikler Strandgaten, Hamar	HAMAR FARVEHANDEL Etablert 1865 Strandgaten — Tlf. 1134, 1862 Hamar	
KR. MOHN Urmaker - Optiker Hamar	M. Gravidahl Bok og Papirhandel Tlf. 1900 - Hamar	OSLO	
KNUTSTAD & HOLEN FISK OG VILT Hamar			
VESTBYEN KOLONIAL (Kr. Johansen) Hamar			

Det er enda noen som ikke har ordnet med sin kontingent.

Velkommen!

VEGA TURIST REISERADIO

for batteri og lysnett.

Pris kr. 397.— + batt.

Føres av godkjente radioforretninger.

DRAMMEN

Hvis De ikke kan lese dette i 30 cm avstand, bør De gå til øyenlege, for da trenger De briller.

Optiker L. Eriksen A/S
Drammen.

ALT I BLOMSTER
VICTOR LAGERQUIST

Handelsgartneri. Tlf. 3095
Drammen

Bragernes Farvehandel
Torvet

Drammen
Tlf. 2755 - 4058

PT. PEDERSEN & BERG A/S
Farvehandel - Kjemikalier
Parfymeri. Spør oss.

Etabl. 1883 Tlf. 2185
Drammen

C. H. PEDERSENS EFTF.
Bakeri - Konditori og Kaffe

Haugesgt. 3. Tlf. 2863
Drammen

ATHØRESEN
ETABL. 1883

KOLONIALFORRETNING
Tlf. 2659

J. Risting

O.r.saksfører

Rådhusgt. 21. V (heis)

Telf. 42 15 15

*All slags
forsikring*

ANTH. B NILSEN & CO
ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo.

Telefon 41 01 10.

SYKEHUS - BOLIGER - ØKONOMIAVDELINGER

E. Thune-Larsens
ARKITEKTKONTOR

Dalsveien 33 - Slemdal - Oslo

Alt i såpe- og vaskeartikler

GARILLS AGENTUR - OSLO

GRØNLAND 4 - TELEFON 68 40 35, 68 45 87

Røntgen- og elektromedisinske apparater
PROTON NORSK RØNTGEN

ST. OLAVS ADMINISTRASJON

anmoder

høfligst om snarlig innbetaling av kontingenten for 1953.

Da vi mangler regningsbud til innkassering, tør vi be Dem godhetsfullt sende oss beløpet. Postgiro nr. 15986
Billigst og greit.

Engeset & Larsen
MANUFAKTUR - EN GROS - EN DETALJ
FREDRIKSTAD

FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK

Andresen & Müller

Mek. Verksted - Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags - Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed - Isenkramartikler Elektrisk og Autogensveisning Stanseartikler

ALT I GLASS,
porselen og stentøy.
En detalj

Fredrikstad Glassmagasin A/S

Etabl. 1869

HELENE ANDRESEN

Kjøtt- og pølsevarer

Fredrikstad

Tlf. 2031

C. HANSSSEN

Trykkeri - Bokbinderi

Protokollverksted - Linjeranstalt

Fredrikstad

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 41 64 78 - 69 43 72

TEKNISK HUSHJELP A/S

Citypassasjen, Oslo

Tlf. 33 51 00

Elektriske artikler og
installasjoner

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Begynn å spare —
der kommer dager
etter disse

«KLAR»

Fåes i banker over hele landet

Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 68 34 00
Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

Melitta

KAFFETRAKTER

gir bedre og drøyere kaffe

Riktig formaling sparer kaffe

Føres i ledende kaffe- og
kjøkkenutstyrforretninger

HERMAN H. RITTERS

ESKEFABRIKK

Chr. Kroghsgt. 30, Oslo

Tlf. 42 34 66

A/s Norsk Medicinsk Varehus

Pilestredet 7 - Telef. 33 43 70 - Oslo

Sykehusutstyr - Sanitetsmateriell
Brilleoptikk

G. GALLIGANI

PRYD- OG BRUKSKUNST

OSLO

ERLING MOE

god-fisk

ØKONOM Centralopvarmning

Inneh.: Trygve A. Engh

Tlf. 42 51 33 - Oslo

Varme — Ventilasjon — Damp

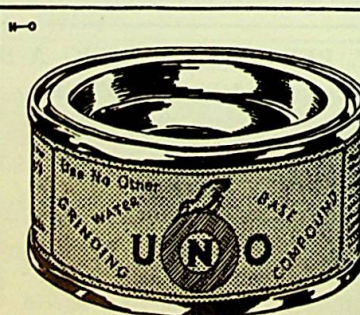
Varmtvann — Olje — Stoker

Fyring — Kjelerep. — Ettersyn

WISBECH
ARTISBELEGNING

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

Beste
og hurtigste
slippemiddel
for lager og
ventiler

Johan Olsen & Sønner

Murmester og Entreprenørforetning

Kongensgt. 17 - Oslo

Etabl. 1896

Tlf. 42 99 90